

hujusmodi in manibus dicti Lupi professi fuerint, A et gubernentur per dictum Lupum, ejusque successores præpositos, ac vivere teneantur secundum regulam hujusmodi, ejusque continentiam, et effectum, ac ipsius susceptionem, traditionem, et publicationem præfatas, aliaque instituta ordinis hujusmodi regularia.

4. Idem tamen Lupus assumptionem, erectionem, susceptionem, traditionem, publicationem, et decretum, aliaque præmissa ex certis causis dubitat viribus non posse subsistere: pro parte dicti Lupi nobis fuit humiliter supplicatum ut assumptioni, erectioni, susceptioni, traditioni, et publicationi, ac aliis præmissis pro illorum subsistentia firmiori robur apostolicæ confirmationis adjicere de benignitate apostolica dignaremur.

5. Nos igitur qui religionis propagationem, et divini cultus augmentum nostris vigere temporibus intensis desideriis affectamus, hujusmodi supplicationibus inclinati, assumptionem, erectionem, susceptionem, traditionem, et publicationem, et alia præmissa, ipsamque regulam, prout inferius describetur, ac omnia, et singula in ea contenta, ac inde sæpè utata, rata habentes, et grata, ex auctoritate apostolica ex nostra certa scientiâ confirmamus, et præsentis scripti patrocinio communiemus, suppletur omnes defectus, si qui lorsan intervenerint in eisdem,

6. Statuentes nihilominus, et etiam ordinantes, quod de cætero Lupus ipse, ejusque successores præpositi, generales, priores, monachi, fratres, et professores, ac conventus, et monasteria dicti ordinis monachorum Eremitarum S. Hieronymi, quæ nunc sunt, et erunt in posterum, profiteantur vota sua tria principalia religionis, ac etiam regantur,

et gubernentur per dictum Lupum, ejusque successores præpositos, ac vivere teneantur secundum regulam hujusmodi, ejusque continentiam, et effectum, ac ipsius susceptionem, traditionem, et publicationem præfatas, aliaque instituta ordinis hujusmodi regularia.

7. Volumus insuper atque concedimus ad serenandas conscientias professorum hujus ordinis, et pro ipsorum majori quiete animorum, quod si qui professorum hujusmodi dictam regulam, seu aliqua de contentis in ea, humana fragilitate, aut infirmitate causante, seu alias tam exacte, prout traditur in eisdem, non observaverint, non propterea mortalis peccati vinculo sint ligati, sed per suos superiores pro eorum, et transgressione, ac modo culpæ injungi valeat pœnitentia salutaris, quam suscipere et adimplere teneantur. Non obstantibus apostolicis, ac prædicti, et aliorum quorumcunque ordinum, statutis, et consuetudinibus, etiam juramento, confirmatione apostolica, vel quacunque firmitate alia roboratis, cæterisque contrariis quibuscunque.

8. Tenor vero Regulæ hujusmodi de verbo ad verbum sequitur, et est talis: *Fratres charissimi, non quo quem mente concepi ore proferra sermonem,* etc.; in fine vero ejusdem subditur

9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, communionis, supplicationis, statuti, ordinationis, voluntatis, et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum. Dat. Romæ apud Sanctos Apostolos sexto Idus Julii, pontificatus nostri anno decimo tertio.

REGULA MONACHARUM.

Indigna prorsus, quæ Hieronymo affigeretur, doctis probisque hominibus visa est. Sane neque est, in quo consarcinatoris diligentium laudes.

PROŒMIUM.

Tepecens in membris proclivum corpus ad terram ex qua exiit, jamque rugosa fronte senem et naturæ pene portentum: vester, prædilectæ in Domino filiæ, et Dominæ Christi virgines sacratissimæ, Eustochium et reliquæ, ad Agni novas nuptias, sub obedientiæ, pudicitæ, paupertatis, et religionis in domo Domini adunatæ proposito, nunquam sollicitat piæ devotionis in charitatis affectu, ut tremulenta manus sæparumper vetustatis oblita, Deo vivendi, non mundo: spiritui, non carni; et quod arduum

est, non sibi ipsi, normam et regulam, ex Christi et apostolorum vita collectam; ex sanctorum etiam patrum anachoretarum, quos per septem annos eremorum antra circumiens, non sine admiratione et informatione reperi, observationis et imitationis digno commendandam præconio, in præsentis libello edoceat calami, paratas mentes ad bonum, veluti lingua jamdudum solebat voce non mortua. O felix affectio, o desiderium in Domino commendandum; ut quæ deficiente, per seipsum

et communem ætatis finem lingua doctoris, de casu timetis, qui pronptus est, præsumptuose et non timide ambulantes in via Dei; in qua tot latent adversa, quot momenta sunt temporum! Exposcit vestra pietas, ut depicta sibi pericula, et fomenta remedii proclivus semper ad malum a primordio juventutis rationalis et animalis animus cernens gradiatur per tuta. O prudens consilium, ut pro voce scripturam; et pro facilliter transeunti, diu mansurum commutet! O justa et sancta exhortatio, et perilligna exauditionis beneficium!

Sed, prædilectæ filiæ, et si justum et sanctum est, quod petitis a patre: patris tamen negat ætas, prohibet insufficientia, licet ingerat charitas. Stupent oculi palpitantes in tenebris, horret naturæ phrenesi inconstans manus peragere juvenilia. Hortatur tamen semper charitatis ardor, ne parcat labori, unde tantus colligitur fructus: quem non putarem in vobis carpere, quæ Scripturis de Domini voluntate melius estis edoctæ, ut blandimenti aliquid fatear, licet veritatis, nisi ad alias succedentes per tempora informandum traheretur tantus hic labor. Vincat igitur duellum hoc charitas: quæ ipsum invincibilem vicit, ut immortalis moreretur pro nobis. Verum frustra hæc speratur victoria in tanta impossibilitate naturæ, nisi devotæ orationes filiarum adsint; quibus Deus paruit in tantum ab antiquo, ut etiam eum pœniteret eorum, quæ primitus minando sponderat, quavis pœnitere non possit.

CAPUT PRIMUM.

De charitate et unitate servanda.

Quis autem in monasterio constitutis sororibus primus sit arripiendus modus Deo vivendi et regule, ipse solus Christus hujus propositi inceptor et doctor, in unius responsione instruit universos: *Si vis, inquit idem magister hæc petenti, ad vitam ingredi, sero mandata.* Quod si forte queratur quæ sint, illico sic percunctanti exposuit: *Dilige Dominum Deum tuum ex toto corde, mente, et viribus tuis, et plus quam teipsum: et proximum tuum sicut teipsum (Matth. v, 43).* In his duobus præceptis pendet quidquid est legis, quidquid etiam prophetæ et sancti viri perscrutati sunt.

Et attendite sollicitè, quæso, charissimæ, quæ ingredi non solum totis affectibus cupitis ad vitam, quæ vere vita est (nam viventibus in mundo vita non est, sed mors), sed jam Dei auxilio estis iter ingressæ, quod sine præceptis charitatis non ingreditur quisquam ad Deo vivendum. Propter hoc enim apostolus Paulus non gloriatur in linguis angelorum et hominum, non in cognitione mysteriorum Dei, non in spiritu prophetiæ, non in asperitatibus carnis, non etiam in eleemosynarum operibus, quantum ad omnia pietas valeat, dummodo charitas non desit.

Hæc itaque sola reddit hominem Deo viventem, hæc religiosos, hæc monachos facit: siue hæc mo-

asteria sunt tartara, habitatores sunt dæmones. Cum hac vero sunt paradisi in terris: et in eis degentes sunt angeli. Ideoque, mihi dilectæ filiæ, licet longa vos macerent jejunia, abjecta et nigra vestis deformet, longa officiorum et operum texatur series: si intus desit charitas, ad infinitum nondum religionis gradum perventum est. Propterea, charissimæ, hic incipiendum est iter, ad apostolicæ perfectionis apicem.

Si vero relativa est charitas, et ad unum non potest proprie dilectio fraterna dici: idcirco est necesse quod plures sint, qui se mutuo ex charitate diligant, ut dicatur juxta Prophetam: *Bonum et jucundum est habitare fratres in unum (Psal. cxxxii, 1).* Quod satis approbat Sapientia dicens: *Frater qui simul juvatur a fratre, quasi civitas firma (Prov. xviii, 19).* Et iterum: *Si fuerint duo simul, fovebunt se mutuo: sed si unus gradiatur et cadat, vae soli, quoniam sublevantem non habet (Eccl. iv, 10, 11).* Propterea solitariorum vita quam satis expertus sum, periculosissima est et ardua: et si bona et quampluries Deo vicina, non tamen æque secunda est, ut simul habitantium in vinculo dilectionis et charitatis affectu. Qui sibi invicem per tentamenta deficientibus auxiliantur, sibi invicem administrant pietatis et charitatis obsequia. Sed certe si fratres aut sorores simul in unum non habitent; non jam bonum, sed malum est. Nihil bonum divisum.

Omne etiam secundum philosophos in tantum habet bonitatis, in quantum unitatis attingens suæ naturæ. Quod si singulum unum in tota mundi machina per se creatum est bonum: non tamen est optimum, nisi cæteris nexum. Propterea in exordio mundi vidit Deus, quod cuncta quæ fecerat, erant valde bona. Idcirco, charissimæ, in apostolica vita vobis de sæculo adunatis per corpora, sit cor unum, et anima una in Domino, velut de apostolis et de ipsis apostolicis viris in Actibus eorum legitur: *Multitudinis enim credentium erat cor unum et anima una in Domino (Act. iv, 25).* Nulla vita pro certo est deterior, quam simul degere corpore et non mente. Et vere infelices sunt, quibus non inest una, sed diversa voluntas.

Si itaque vobis semper unus affectus, una voluntas, una fraternitas, una proportio morum, una jucunditas, una tristitia: ne quod altera placet, displiceat alteræ: quo gaudet altera, tristetur et altera. Et sic habere poteritis religionis propositum, si unanimes in domo Dei habitetis. Hæc vera vita Dei, non diaboli: vere monasterium, non infernus: vere vita religiosa, non diabolica.

CAPUT II.

De non habendo aliquid proprium.

Ante mentis vestræ oculos semper evangelicum illud appareat stolidissimi viri illius exemplum: qui ædificium suum quod summopere fecerat, ingruentibus fluminibus, flantibus ventis, et imbris inundantibus pluviarum, totum amisit in casura quod-

nam ædificatum erat in sabulo. Nec mirum, charisimæ; firmum enim quid aut stabile, in mobili diu manere non potest. Ædificat fatuus ille in sabulo, qui in vitâ apostolica et religionis proposito appetit temporales divitias. Hic attendite, filiæ, diligenter: hic periculum omne est, hic interitus, hic mors æterna.

Qui jam renuntiaverunt omnibus quæ possident: qui, relictis omnibus quæ habebant in sæculo, ad Christum imitandum pauperulum, qui ubi caput reclinat, non habet, concurrentes ex voto, sub juramenti pollicitatione promiserunt, nihil temporale, nihil terrenum præter Christum solum, non solum possidere, sed nec etiam appetere, quæ jam dimiserunt, tenere vel quærere debent. Hinc Christus: postolis non portare sacculum, neque peram, neque as in zonis mandat: ut ex hoc intelligant eorum vitæ sectatores, quod nihil proprium in monasteriis licet habere. Certe non tunicam, nisi quæ ex necessitate portatur: non caligam, nec aliud minimum quodque,

Verum et si Christus et apostoli aliqua quæ sibi dabantur, propter necessitatem tenebant, nulli singulorum licebat aliquid ex his contingere tanquam suum; sed pessimus ille proditor atque latro, ferens loculos, omnia portabat in eis veluti totius congregationis communia: et minister communis, singulorum necessitatibus providebat. Et ex hoc edocti apostoli et fideles post Christi ascensionem nihil omnino suum esse dicebant: *Sed erant illis omnia communia: et singulis dividebatur prout unicuique opus erat (Act. iv, 32, 35)*. Sic et vos, charisimæ filiæ, et si liceat habere aliquid temporale, ut victum et tegumentum, quæ duo plene sufficiunt Christiano; nihil horum alicujus sit vestrum, sed commune quodcumque etiam minimis puellulis quibusque distribuatur ut decet.

CAPUT III.

De eligendâ sorores ad recipiendum et administrandum bona monasterii.

Itaque obtestor vos omnes et singulas coram Deo et Christo Jesu, qui judicaturus est omnes, ut aurum et argentum, atque cito transiens pecunia, nulla cor vestrum ratione seducat: ut nitatur aliqua vestrum cum Anania et Sapphira mentiri Spiritui sancto, quem nihil latet: retinendo apud se aliquid quantumcumque minimum temporale, ultra ea quæ ex necessitate portantur: nec tamen hoc, nisi de licentia abbatissæ.

Semper eorum mortis judicium terribile vos terreat. Nam legitur quod ex eorum morte, *factus est timor magnus in universa Ecclesia (Act. v, 11)*; et omnes qui audierunt, timuerunt. Nudus Jesus nudas quærit amicas et sponsas. Quod si ipsum sequi temporale aliquid appetens seu desiderans forte volueris, onerata gravedine nudum sequi non poteris. Hinc *beati pauperes* dicuntur *spiritu*, ut ex hoc sciat quod non sufficit cuncta temporalia in mundo

relinquendo ad monasterii paupertatem accedere, si mens misera appetit quæ reliquit. Magis enim contemplantur oculi Domini affectum quam censum. Melius est enim in sæculo cum cæteris divitiibus, divitiis insistere, quam in monasterio pauper ipsas appetere.

Propter quod volo, hortor, et moneo vos, charisimæ, ut hæc perpetuo in vestro monasterio observatio maneat: quod nulla scilicet omnino tangere, aut aliquantulum retinere audeat per horam censum, aut obolum, aut aliquid quantumcumque minimum, quanquam a matre aut sorore mittatur. Eligantur aut juxta apostolorum ritum communi voto abbatissæ et cæterarum singulis annis: aut si decens videbitur et utile, confirmentur duæ aut plures ex sororibus, boni testimonii, plenæ Spiritu sancto et sapientia: quibus injungatur hoc opus, ut quoscunque proventus tam domus quam singularum sororum recipiant, et ex his sororibus necessaria fideliter administrent.

Caveant quoque ne aut ex paritate murmur, aut ex abundantia tumor in sororibus habeat locum: sed juxta apostolorum vitam, non plus cuiquam aut minus tribuatur: juxta quod exigit necessitas, non voluntas, tribuatur: ut non jam altera sit egeus, altera abundans: sed unaquæque ex provisione condecienti moveatur ad Dei laudem. Provideant insuper sic quibus hic pietatis injunctus est labor, ut singulis mensibus, aut hebdomadis sive diebus paratæ sint, tam de his quæ proveniunt, quam de his quæ expenduntur in capitulo coram abbatissa et conventu sororum sigillatim reddere rationem. Quod fiat saltem semel in mense, ne et ipsæ apud sorores furti sint suspectæ: et eis ex negligentia male exsequendi materia detur.

CAPUT IV.

De communitate et humanitate servanda.

Sic, sic, Dei sponsæ, sponsum Jesum astringite mentibus mundis a terrenorum contagione: quoniam secum in habitatione nihil patitur esse terrenum. Sic, sic, apostolicæ feminæ, projicite peras et sacculos, ut neque marsupia ex latere pendeant, neque opus sit clavibus: ut jam ex ipsis monstretur exteriorum iudiciis, quod nihil habetur intrinsecum præter Jesum: quod nihil est clausum, quod est deditum usibus omnium. Vestimenta duplicia sunt ex Evangelio prohibita vobis: ut discatis ea solum habere, quæ naturæ tantum subveniant: et non quæ nutriant lineas. Si qua vero supersunt, uno claudantur in loco: ut ex his quæcumque soror eget, indui possit.

Nulla unquam in vestibus pretiositas, nulla melioritas, alteram dominam, alteram ancillam ostendet: sed in omnibus æqualitas existat, quæ uni sponso nuptæ, communi voto professæ sunt. Non quærat, obsecro, filia regis filia militis præeminere pompis terrenis, in Christi et apostolorum consortio. Non enim Petro vili piscatori Bartholomæus

nobilis anteponitur a Christo : imo piscatori totius mundi monarchiæ traditur principatus. Dignitatibus carnis spiritualis vita non eget : et carnis arrhas Christus in suo non quærit conjugio. In sæculo nubant paribus filiæ regum, filia militum præ eminentias quærant et honores. In monasterio vero obliuæ populi sui et domus suæ, in Domino solum gloriam quærant : et exsulent, quod de majori præcipitio montis sunt ad vitam apostolicam sumptæ.

Propter quod admonéo vos, filia, ut quæcunque officia vobis domus a matre monasterii imposita, libenti animo expleatis : *Nilarem enim datorem diligit Deus (II Cor. ix, 7)*. Nec verecundentur in vilibus nobiles, nec illa recusent, sed audiant Sapientem : *Quanto major es, humilia te in omnibus (Eccli. iii, 20)*. Audiant et Christum quid apostolis de hujusmodi pompis in ultima cæna humana mente disceptantibus definiverit : *Reges gentium dominantur eorum : et qui potestatem habent super eos, benefici vocantur. Vos autem non sic : sed qui major est in vobis, fiat sicut minor : et qui præcessor est, sicut ministrator (Luc. xii, 25, 26)*. Verumne doctoris doctrina, ex contraria operatione vilescat : statim subinfert ex similitudine quadam cum interrogatione concludens : *Nam quis major est : qui recumbit, an qui ministrat ? Nonne qui recumbit ? Ego autem in medio vestri sum, sicut qui ministrat (Ibid. 27)*. Erubescat siquidem stercus vilissimum, et vapor ad modicum parens, humana mens se extollere : et domus officia abuens, a cæteris sororibus sibi velle serviri. Nam Christus, cujus generationem quis enarrare non potest, non venit ministrari, sed ministrare. Et in ultima cæna discipulorum abluens pedes, hoc suis reliquit humilitatis exemplum.

CAPUT V.

De simonia vitanda in recipiendo sorores.

Detestabilem hæresim simoniæ, quam communi pravitæ diaboli moniales assuetæ committunt, etiam in auditu horreat vestra societas. Hicæ pœna, et Simonis vos terreat pravitas. Vox Petri Christi vicarii ad Simonem, nunquam de vestris exeat auribus : *Pecunia tua tecum sit in perditionem. Existimas enim donum Dei haberi pecunia : donum Dei est Spiritus sanctus (Act. viii, 20)*. Communis mercatorum habet usus, ut venditio commutetur in melius. Asserit quippe simoniacus, pecuniam esse præstantiorem dono Dei, cum idem in ipsam commutat. Ad vos venientes sorores, ad sanctas Christi suscipite nuptias gratis : præponatur sanctitas pecuniæ : exquiratur bonitas vitæ : non generositas carnis, non utilitas mundi. Nulla omnino pactio, nulla opinio, quæ mentis puritatem perturbat, præveniat. Beatum sapientia clamat, qui excutit manum ab omni munere : et qui post aurum non abiit, nec sperat in pecunia, quæ subvertit iudicium.

Si quæ sororum inopiam ex sua abundantia supplere desiderat, juxta apostolicum ritum, omnia quæ

A habet in sæculo ante sororum pedes ponat, et cunctis quæ habebat in sæculo, renuntians intratura, fiat sicut una ex minimis : et sublato dominio cum affectu, omnia quæ portantur, electis administratricibus domus præbeantur, ut ex his tribuant prout unicuique opus est. Nec murmuret quidem, quæ sua monasterio tradidit, si sibi non majori sumptu administraretur quam cæteris, quæ ex paupertate venerunt. Nec extollatur, et cervice erecta more femineo impropere cæteris, se tantum ex suis facultatibus attulisse : plus enim attulit soror paupercola, si ingrediens affectum habendi dimisit, quam quæ multa afferens dona, superbiam tulit. Glorietur autem potius, quoniam divitiæ quæ solitæ sunt possessores præcipitare in mortem, non prævaluerunt adversus eam : et quæ communi usu sunt malæ, ex subventione sororum sibi factæ sunt bonæ. Alioquin melius fuisset sibi cum parva pœna, cum suis divitiis in mundo permanendo damnari, quam ipsas relinquendo monasterio, exorta superbia, ad infernum cum majori pœna deduci.

Humilientur etiam pauperes : quæ ex paupertate nihil subventioni domus potuerunt contribuere, sicut et illæ. Et gratias Deo in humilitate retribuunt : quod quæ prius in mundo vivere non poterant, ex alienis laboribus habent quæ sibi sufficiunt, sicut et divites. Mirum quidem de infelici conditione plurimum hominum. Sunt enim nonnulli viles et abjecti in sæculo, qui quotidianis laboribus se ultra vires affligentes pro victu captando vilissimo, et vix raris fabis et rapis cum rudi et hordeaceo pane saturantur. Cum vero ad Christi mensam accedunt, et militiam Christi suscipiunt, suæ egestatis obliu, laetiora quærant quam milites, qui sunt assueti magnificis.

Hæc igitur omnia in Christi et apostolica vita locum non habeant. Omnes ex ministerio sint contentæ, ne ex murmuratione pereant. Si abundanter sibi tribuant administrantes : recipiant siquidem naturæ necessaria : necessitatum limites non excedant. Si vero modicum, disceat cum Apostolo servire Domino in fame et in siti, et in egestate nuditatis et frigoris : ita ut accepta cruce gradatur post Christum abnegans semetipsam.

CAPUT VI.

De obedientia exhibenda prælati.

Volo autem vos mortuas sæculo, vitis et concupiscentiis, carnem crucifigere cum Christo : et quæ jam cœperunt proprio sese voto castrare sub perpetuæ virginitatis et castitatis proposito : in monasterio velut in duritia lapidis, fore cum Christo sepultas : atque juxta decretum summi post Christum pontificis Petri, qui ligandi solvendique tenet principatum a Domino, resuscitandarum in gloria cum Christo sic devotione firmetur vestrum propositum, ut fides et spes sit tota in Deo. Castigent animas in obedientia charitatis et fraternitatis, amore simpliciter et corde invicem se diligentes attentius.

Nihil, ut puto, stultius, nihil intolerabilius, quam peregrinos et advenas præcipere civibus : et in loco non solito se ostendere directorem itineris, et de semitis, et de securitate itineris, et de brevitate tramitis juxta voluntatis libitum velle docere. Monstraretur quippe portentum navigatoribus : et pro certo nunquam veniretur ad portum, si de directione et gubernatione navigii, quicumque remigator ordinaret ad votum. Non civitas, non regnum, non minima domuncula diu maneret in rure : si cujus voluntati pareretur, deesset.

Voluptat quod ipse papa Petrus, qui religionis apostolicæ vitam volebat instruere, sicut a magistro didicerat : ut magis intelligatur qualiter anima castigetur in obedientia charitatis et fraternitatis amore, exponit apertius : *Omnes, inquit, honorificate, fraternitatem diligite, Deum time, regem honorificate.* Et ne excusationis arripiatur scutum, sub particulari nomine præminentis dignitatis, generaliter infert omnibus : *Servi, subditi, inquit, estote in omni timore dominis.* Et ne prælati in medium perducatur pravitas, quæ plerumque subditis præstat causam magni casus : *Non tantum, inquit, bonis et modestis, sed etiam dyscolis.* Verum ne forte videatur grave humanæ voluntati se abnegare, et crucem tollere ; obedientiæ proponit meritum, quo omnis labor dulcescat etiam gravis. *Hæc, inquit, est gratia (I Petr. II, 17-19).* O felix et abundans gratia ! In obedientia summa virtutum clausa est. Nam simplici gressu hominem ducit ad Christum : et non solum mens excusatur ad reddendam Deo rationem de subditis, sed nec etiam obligatur reddere de se ipsa. O summa libertas, qua obtenta vix possit homo peccare !

CAPUT VII.

De regimine abbatissæ.

Attende diligenter, mi domina charissima Eustochium, quam gravis imponitur sarcina humeris tuis : quæ de subditarum animabus, de corpore, de verbis, de moribus obligaris apud divinum examen reddere rationem. Cave, queso, ne de te etiam levis suspicio in malo possit oriri : ne dispergas, quas conaris educere. Sic ordinata, sic rationi conformia mandata sororibus proferas, ut etiam depravatæ superbæque mentes animentur ad obedientiæ semitas. Sic dulcis, sic mitis sit sermo, ut duritiæ furorem non suscitet, sed frangat exortum. Sic erga inobedientes virilis et constans sit animus, ut omnis muliebris mollietas discedat e medio.

Excidantur in ortus primordio vepres, ne nimium excrescentes, germina seminum suffocent. Nihil quippe in rectore periculosius est, quam vana humilitas ad correctionem erga superbos protervosque subditos. Singularum sororum voluntates in re difficili pertractanda semper avide audias : nec tamen cujuscunque voluntati innitaris. Verumtamen si quidquam utile prodatur, non attendatur persona quæ protulit. *Elegit enim Deus infirma mundi ; ut fortia quaque confundat (I Cor. I, 27).* Tuam vero in

rebus gerendis communibus non tantum voluntatem exquiras et teneas : nisi major pars discretarum flillarum id communi voto collaudet. Superbarum insensatarumque mentium est, suo tantum uti consilio. Non audiatur cujusquam voluntas sub verborum murmur et loco abscondito ; sed palam cunctis præsentibus cum omni charitate liceat dicere et audire.

Si conceptui proprio major pars sororum discedet, non velis sola omnibus contraire. In exercendis furor, odium, invidia, seu derisio sic penitus discedat, ut non nisi pax, charitas, amor, et alterutrum supportatio cognoscatur : quatenus flendorum solus Spiritus sanctus auctor meliora inspiret. Non sit inter vos quas charitas simul unit, feminalis quædam abusus : ut undique cachinnis et vocibus aer resonet, et audientium aures præ strepitu terreantur : sed cum omni modestia stantes, una loquente, cæteræ sileant. Nec altera alteram ex aviditate loquendi interrumpat, et præbeat impedimenta dicenti.

CAPUT VIII.

De reverentia et subjectione erga abbatissam.

Propter quod hortor, moneo et oro vos, charissimæ et dilectissimæ filiæ, quæ jam mortuæ estis et sepultæ cum Christo : quæ jam carne contempta cum ejus gloria, cognito quod *omnis caro fenem, et ejus gloria flos feni (Isa. XL, 6),* ad novitatem vitæ spiritus estis renatæ : non ex corruptibili semine, sed incorruptibili, per verbum Dei viventis et permanentis in æternum : ut tanquam peregrinæ et advenæ abstineatis vos ab omnibus desideriis carnalibus, quæ militant adversus animam : subjicientes vos in omni obedientia et timore, et reverentia præpositæ matri vestræ : ut jam omnino nihil aliud velle vel nolle ab eui liceat, nisi quæ abbatissa dominus mandaverit faciendâ : nihil grave, nihil importabile videatur, si jussu propriæ non concordet voluntati. Vere obediens, et qui pro Christo caret omni arbitrio voluntatis, nihil novit difficile, nihil injustum.

Mementote, charissimæ, quoniam Christo in vestræ religionis ingressu, dimistis omnem volendi et nolendi licentiam, nisi quæ ejus vices gerentes ordinarent de vobis. Obeditis enim Christo firmissime, cum præpositæ matri vobis parere studetis. Tunc enim sponso Christo, cui desponsatæ eidem totam novistis : præter quem nullum ultra amatorem admittere in dispositione jurastis : magis placentes estis, citiusque meremini duci ad thalamum, ut cum omni jucunditate dulcibus amplexibus astringamini, cum ejus studueritis in vicaria parere mandatis. Vicarii enim honor redundat in Deum. Sic jubet lex conjugii, ut sponsa sub lege sit sponsi. Æmulamini semper inter vos hac Dei æmulatione : certatim adinvicem altera conetur excedere alteram in obedientia. Non igitur est monasterium, non religiosi, non monachi, ubi subditis obedientia deest erga præ-

latum. Destructioni est corpus expositum, cum membra discordant a capite.

CAPUT IX.

De correctione facienda et generali accusatione criminum in sexta feria.

Contumax, præsumptuosa ac superba mulier, in sancto vestro consortio, quæ dedignatur esse subiecta, ac suis litibus et jurgiis scandalum præbet quieti sororum, et eis inobedientiæ demonstrat exemplum, arduis crebrisque jejuniis castigetur, cum resistit mandatis impositis. Si jejunia non castigant superbiam, edometur verberibus, contumeliis et gravibus disciplinis : ut jam discat cum Petro, quod nisi prælato, ino Christo in eo obediat, partem cum Christo in regno Christi et Dei non habebit ; quanquam imposita videantur extranea, nec consona rationi. Sed si nec indomita superbia studeat obedire, cum apostatis angelis expellatur : quæ partem non habebit in regno.

O infelix superbia vitæ, ut pro implendis voluptatibus carnis, renuntiet hereditati cæli, quam fuerat assecutura per Christum. Nondum Deo vivit : nondum religionis semitam Christique nuptias attingit, quæ non efficitur ita simplex et pura, ut quidquid sibi mandatum fuerit per præpositam matrem, angelico putet ore transmissum. Tunc unaquæque cæteris se beatior existimet, cum in laboribus præponitur reliquis.

Non pudeat singulis hebdomadis sexta feria, quod die Salvator opprobria et mortem pro homine ab homine pertulit, unamquamque sororum, suam vitam coram omni cœtu sororum discutere, et de commissis contra præcepta et regulam, se proprio ore criminari ac disciplinam subire ; quatenus stipulata mens cogitationis, stimulo accusationis ac verborum, caveat accusanda pudendaque committere. Nec tamen propter hoc occulta cogitamina corium prodantur, nec occulta peccata, quæ solis debent sacerdotibus confiteri, sed solum quæ præceptis obviant publicis, et exempla peccandi sororibus præbent. Si vero vel timore vel verecundia seipsam accusare neglexerit, liceat unicuique propalare tale crimen alterius, ut nullatenus radices inobediencia et superbia in sancto hortulo vestro arripiant non evellendas de facili. Verum si quippiam juxta seminarum modum, quæ nihil retinere norunt absconditum, imo ante garrulando manifestant, quam sciant, aliquid de his extra cœnobii limites prodiderit, subeat gravissimam nœnam, ut doctrina tacendi doceatur in pena.

CAPUT X.

De vita mirifica sanctorum Patrum, quos in eremo reperit.

Referam vobis quædam non minus imitanda per opera, quam audienda de aliquibus sanctissimis viris, ut bonorum exempla, obedientiæ humilitatem : qua carente, in ædificii spiritualis structura,

A fundamento virtutum quidquid ædificatur, est vanum : vestras mentes doceant, et crebra memoria sanctorum gestorum vitæ religionem instruunt et virtutem. Dum igitur per eremorum antra septem annis sanctos Patres degentes, ibidem in terris velut in cælis angelos assistentes assiduo labore itineris, arduisque vivendi incommodis, cæterisque innumeris calamitatibus peragrando visitarem : de quorum vita moribusque mirificis, quæ luculenter ipse perspexi, libellum compegi, qui vobis sit ut lucerna in candelabro ad meditationem religionis et vitæ. Nihil ita charum, ita studiosum appetebatur a monachis, quam quod in eis qui juberet, posset inveniri.

B Profecto non taceam tantam charitatem, tantamque humilitatem, quam sanctæ illæ mentes habebant : ut hæc cernens, omnis laboris et gravedinis oblitus itineris, eremos humanæ naturæ tam detestabiles et ingratas, in paradisos putarem pene conversas. Mirum auditu, sed felix obtentu : sic sanctorum hominum corda charitas transformaverat in creaturas deificas, ut caro pene esset nescia carnis. Licet per Joannem dicatur, quod quidquid est in mundo, aut est concupiscentia oculorum, aut concupiscentia carnis, aut superbia vitæ (I Joan. II). Nam sic simplicia et humilia corda, obedientiæ et humilitatis innitebantur vesigiis, ut quasi quorundam philosophorum videretur in eis verificari opinio : qui unam ponunt in hominibus universis animam solam. Nam abbates et patres nihil omnino velle sciebant, nisi illud quod subditi : et subditi antea conabantur jussa implere, quam forent emissa ; quibusdam quomodo indicis nitebantur prophetare de voluntate mandantis.

CAPUT XI.

De vanitate scientiæ mundialis.

O sancta fatuitas, quæ natos ad labores homines in mundo, mereris transvehere ad gloriam ereptos de pœnis ! Non hanc fatuitatem doctissimam Athenis Plato didicit, non Aristoteles, non Anaxagoras, non cæterorum stultorum mundi sapientium turba percepit. Non certe miser ego Hieronymus fatuorum sapientium imitator, antequam sancta verbera luere. Quanquam ut meas miseras detegam, me antequam vicesimum annum ætatis attingerem, urbe Roma in summum præelegerat magistrum in omnibus pene liberalibus artibus. Nondum sancti Spiritus scholas intraveram : nondum cæcutiens pervenire ad sanctæ veritatis poteram disciplinam. Non Academiæ, non certe Romæ hujus doctæ fatuitatis resonavere gymnasia, quæ sancta retinet eremus.

Verum non sine labore didicisti tuam sapientiam fatuam, Plato : quem mundus retinere non poterat, mundi sapientiam insequentem, per diversarum nationum, et gentium, regionumque partes, infinitis ærumnis innumerisque peragrando laboribus. Nec tamen fatuissimæ sapientiæ finem, qui est summum bonum, ad quod te nature movebat intentio, in

Orbe universo reperire scivisti : quem sancti hi rustici hanc fugientes invenerunt in eremis latitantes. Attende et tu, fatuorum sapientium princeps, Aristoteles : etsi fueris, absque dubitatione, prodigium grandeque miraculum in tota natura : cui pene videtur infusum, quidquid naturaliter est capax humanum genus : quoniam *sapientia mundi, stultitia est apud Deum (I Cor. III, 19)*, si charitas non informat : si intellectus non captivatur ad fidem : si cor ad Christi servitatem non inclinatur, qui Judæis est scandalum, paganis stultitia : nobis vero credentibus honor et gloria : in quo solum gloriatur Apostolus : *Qui gloriatur, inquit, in Domino gloriatur (I Cor. I, 31)*.

CAPUT XII.

De promptitudine adimplendi mandata.

Nihil honorabilius, nihilve gloriosius, charissimæ, quam servitus Christi. Hæc sane præferenda imperatorum fastigio, hæc dignitati regie, hæc cuicunque sæculi gloriæ. Hujus servitutis Christi, quidam inter cæteros quos vidi in eremo doctus ex monachis, ex jussu patris senioris, suæ charitatis et humilitatis fructum cupiens augere, et obediendi aliis juvenibus tradere normam, pergrandem lapidem humeris hominum procul dubio gravem, bis quolibet die per tria miliaria gestabat in scapulis : nulla alia necessitate coactus, quod jam per octo annos effecerat. Sed si forte quærebatur quid in ejus menteolvebatur : ex hoc quod forte nostræ superbæ menti, quæ nondum ad hujus sanctæ fatuitatis perfectionem advenit, videtur extraneum puerorumque ludus et otiositatis opus.

Testor Deum quod mihi ab eo sollicite percunctanti, tanta simplicitas et humilitas est reperta, quod ex tunc incepti ducere monasticam vitam. Nam sic devote, sic affectanter, sic hilariter continuis diebus explebat tam insolitum opus, ut sibi videretur post expletionem captare omnem gloriam. Quin imo in hujus operis fatigatione, minime contentus, pene molestabat patrem : ut medio tempore novos induceret labores, et opera perficienda per eum. Quid ego vagor per singula ? non est opus exponere, quidquid in similibus continue exercetur a monachis. Hoc unum apud omnes observationis præcipuum est, et celebre per Ægyptum, ut nullum nisi obedientem et humilem ad omnes labores perficiendos et opera suscipiant. Quatenus domita caro ex gravedine, cogitationibus vanis et voluptatibus non vacet ex otio. Teneatis firmissime, quod omnis concupiscentiæ et immunditiæ atque peccati mater est otiositas.

CAPUT XIII.

De sororum operibus faciendis.

Hanc sanctam stultitiam stultamque sapientiam, quotidie in monasteriis discite, filiæ, quam sancti in eremo vos docent rustici. Subtilia et alta nolite sapere : sed superbis et tumidis sæculi ea relinquite, ut post peractum incipiant noscere quod littera oc-

cidit, spiritus vivificat : et quod Deus elegit abjecta et infirma. Hanc sæpe scholam intrate : quocunque die et quacunque nocte ex his novam discite lectionem. Non otium, non torpor, et ignavia vos ad Dei servitium tepidas et frigidam reddat. Semper aut officii, aut orationibus, aut manuum operibus sanctis, cæterisque laboribus fatigatum corpus, requiem et refocillationem, non voluptatem exquirat. Sed cave potissime ne quid operis vanitatis vestris versetur in manibus : immundus reputatur, qui immundum quidquam tetigerit, vel morticinum. Non deaurata marsupia, non cingulos, non etiam chirothecas, quæ omnia lascivæ et superbæ mentes exoptant. Horreat Deo dicatum cor talia scire : sed aut sacri codices, vel legendo, vel scribendo genua premant : aut hortulorum cultus exerceatur, aut aliud sanctum opus et utile : ut ex relaxatione quadam refocillatus spiritus, ad divinum ardorem fortius accendatur.

Sanctorum gesta quæ legitis vestro accommoda proposito imitemini : velitis imitari quod laudatis, et sequi quod cupitis. Vestram inter gentes conversationem bonam habeatis, ut ex odore famæ vestre sanctitatis, etiam malorum corda ad sancta desideria moveantur. Et in eo quod depravatæ gentes detrectant de vobis tanquam de malefactoribus, ex operibus vestris bonis glorificent Deum. Hæc est enim Dei voluntas, ut imprudentium hominum ignorantiam obmutescere faciat.

CAPUT XIV.

De officio et potestate abbatissæ.

Cave, quæso, quæcunque sis illa quæ præmines, ne ex officio regendi eleveris in altum, ut imperes illicita, et quæ sunt importuna vel importabilia, et inquieta subjectis : ne tibi ille propheticus sermo conveniat : *Quid est, Israel, quod in terra inimicorum es ? inveterasti in terra aliena : coinquinata es cum mortuis : deputata es cum his qui in inferno sunt ? Dereliquisti fontem sapientiæ : nam si in via Dei ambulasses, habitasses utique in pace super terram (Baruch III, 10, 13)*. Non enim ambulat in via Dei, qui in administratione regiminis, honores et utilitates proprias exposcunt. Revolve sæpius in mentis arcano, et stylo ferreo scribe in silice cordis, quid Dominus, cujus vices geris ad subditas, contententes apostolos quis major esset eorum instruxerit, sequenti die recessurus ab eis : et si in superioribus dictum, tamen iterum narratum fortius teneatur in corde : *Reges gentium dominantur eorum : et qui potestatem habent super illos, benefici vocantur. Vos autem non sic, sed fiat sicut minor qui est major in vobis : et sit præcessor sicut ministrator (Luc. XXII, 25, 26)*.

Disce igitur a magistro officium quod tibi injungitur, ne tuo vicariatu, potestatis traditæ limitibus excedas. Non efficiaris certe domina, sed ministra : unus est enim Dominus. Et si tibi reliquæ sorores ut Christi administratrici et vicariæ obediunt : pro-

pterea non est tradita tibi potestas, ut inter sorores et filias hanc eleves, hanc vero deprimas sicut velis. Sed quid tibi injungatur ab institutore regimini, diligenter investiga. Rerum enim omnium monasterii, et sororum sollicitudo in administratione et providentia tibi traditur : ut jam cæteris dormientibus, te doceat noctes crebras insomnes ducere : et ænem junioris animum sumere, pro utilibus et necessariis domui providendis. Itaque non tantum tibi honor, quantum onus imponitur. Et si sic feceris sicut decet, præmium multo majus consequeris.

CAPUT XV.

De periculo præeminentiæ et dignitatis.

Non tibi, obsecro, blandiaris de Domini pietate, qui tam diu peccatores misericorditer sustinet in peccatis. Et si diuturna est exspectatio, non minus formidanda est vindicta, quæ tanto durior est, quanto longius tempus in sustinendo præcessit. Propterea si secus quam debes egeris, periculum expavescas : nec ideo minus, si statim divinum non incurras iudicium. Dominus enim tuus qui suis te oïbus administratricem, et in sua te posuit vinea, a te vult de singulis etiam occultis exigere rationem. Et si quid eum defraudaveris, tunc diabolo venundatam in carcere exterioris inferni poni te jubet : ubi fletus est æternus, et stridor dentium : ut exprimatur in his quidquid doloris et pœnæ excogitari potest, quousque debitum universum reddideris. Sed si forte de restituendo debitum confidis, o te fatuant ! Nam pro minimo quoque delicto non habent unde restituant simul homines universi, nisi ipse idem velit remittere, cui facienda est restitutio. Felices itaque magisque securæ quæ subsunt, illis quæ supersunt : et quibus potius ministratur, quam quæ ministrant. Sed tamen superba mens hominum improvida periculi, semper majorum dignitatum ascensum expetit : nec nisi post factum ex descensu terretur : quia quanto altior est ascensus, tanto durior est descensus. Sed forte descensum rarum æstimas. Sed firmissime doctus experientiis, et non paucis dicam. Raro per gradus dignitatis ascendit homo, quin multo gravius non descendat. Verum et si a proposito digrediar, nolo opusculum hoc pertransire exemplum quoddam, quod, sancto quodam mihi referente seve in eremo, ex veritate didici.

Cum juvenis quidam sancto proposito et vita electus foret ad episcopale fastigium, quo gravius periculosiusve nequit aliud cogitari : patrum suum quemdam, virum utique sanctum, et prophetiæ plenum, eremi in cella ut eum ex hoc consuleret, adit non incautus. Audita itaque narratione nepotis, vir sanctus non verbis, sed signis potius percunctanti respondit. Et ne contra apostolum, qui desiderantem episcopatum in bono opere laudat, contraireret dissuadendo : et juvenem periculo exponeret suadendo. Jussit itaque senex quadratum discum a terra vehementer pedibus elevatum

ascendere juvenem, et quater per quatuor disci latera supinum revolvere semetipsum usque ad horam casus : sicque casu imminente, si altera succederet revolutio, mandavit ut extra summitatem disci, adhuc se volveret iterato. Cui cum nepos ne non posse ex timore casus responderet, illico eum fecit descendere : et per quandam latam planitiem diutius volutare. Cumque ex multitudine volutationum utrisque fastidium eveniret : Surge, inquit senex, et perge quo vis ; facito quod tibi securius cernitur. Deditignatus namque juvenis, abscessit ; et alteri sancto seni, patrum deliramentum putans, factum retulit ; a quo de periculo præeminentiæ edoctus, electioni renuntiavit, ut teneret quod est tutum. Qui post modicum, felici obitu ex sæculo exiens, hilaris et jucundus apparuit patruo. Gratias, inquit, pater, tibi refero ex dissuasione episcopatus. Nam scito quia nunc essem de numero damnatorum, si fuissem de numero episcoporum.

CAPUT XVI.

De ordine in operibus abbatissæ.

Hæc idcirco, mea domina Eustochium, dixerim, ut advertas quanto sis exposita periculo, et quanta te oporteat in via Dei prudentia ambulare ; ne derelictis semitis justitiæ capiaris ab inimicis, quibus plena sunt omnia ; et in terram alienam deducta, coinquinata cum mortuis, miserabiliter deputeris cum his qui sunt in inferno. Volo autem te discere, ubi sit sapientia, ubi virtus, ubi sit prudentia, ubi sit longiturnitas vitæ et victus, ubi sit lumen oculorum et pax : ut intelligas viam disciplinæ, et deducas subjectas tibi per viam pacis et disciplinæ. Te morientem filiæ plangent, non gaudeant tibi justa et sancta præcipienti, omnes æquanimiter obedire lætentur. Non propinque, non affines, sic exaltentur quod ceteræ invident. Non carnalis dilectio in multis nociva, in sanctis mentibus habenda est. Omnes itaque amato æquali charitate, et spirituali dilectione ut filias. Cum tempus exigit correptionem, universas simili modo velut ignotas, in omissis corrigas.

Verum semper in ira misericordiæ memor esto : ut nulla movearis ratione ad crudelitatem ex furore vel odio. Nec tamen habeas manus remissas ad puniendum scelera ; ne ex impunitate, peccandi licentia sororibus concedatur. Non sis ad pertractandum ardua monasterii et sororum, præceptis prolibito : sed sororum plurium et meliorum voluntas semper accedat : ne rea et dissipatrix bonorum cœnobii crimineris. Non omnibus qui loquuntur, sis facilis ad credendum. Levitas enim in credendo levem denotat mentem. Nequaquam effrenis lingua reperiaris, non impudica oculis, non crapulosa, non ebria. Sic te exornes virtutibus, sic nuularis moribus, et universas opere et exemplo sanctitatis et vitæ, prompta sis ad docendum : ut jam ab omnibus in exemplum virtutum ducaris : ut secunda ex dispensatione ministerii tibi traditi, occurrere

valeas Domino, et ei reddere rationem de singulis.

CAPUT XVII.

De jurisdictione episcopi in sorores.

Debilis est nimium sexus quem geritis, ac tra^ggitis, ac mobilis, si suo relinquatur arbitrio: et si virtuosus sit animus, tamen nisi regatur, nisi dirigatur continue, cito dejicitur a sancto proposito. Hoc in Eva scitis expertæ: quæ suggerenti diabolo, quam facile assensum præbuerit contra divinum præceptum, et tristitia partus, ei conditionis vilitas ipsa perhibent testimonium. Profecto nihil in vobis foret virtutum durable, nihil sine gravi periculo, si de vobis ipsis vos ipsæ haberetis curam.

Propterea episcopus vester, cui Ecclesiæ commissum est regimen; quem Deus speculatorem posuit in vinea sua, pastorem ovium, directorem gregis ac ductorem plebis et populi, civitatis et parochiæ in qua degitis, vos custodia singulari fovet, sanctæ doctrinæ vos pabulo nutriat: et coram Deo animarum vestrarum curam gerat speciale, cui commissa est civitas universa: huic æquanimiter sicut Deo omnes devote obediant: hunc patrem, hunc zelatorem virtutum, tam præposita veneretur, quam subditæ. Lex ipsa servetur, quam posuerit vobis in via Dei. Si qua sororum effrenis est, et discipline prævaricatrix, et incorrigibilis a præposita, emendetur, castigetur, et puniatur per ipsam.

Hunc directionis baculum, et virgam disciplinæ, cum a semitis justitiæ deviat, ipsam et etiam abbatis^{sa} cognoscat cum cæteris. Reddatur eidem his aut pluries singulis annis patens ratio, de bonis monasterii, de statu sororum, de vita, de moribus, ne jam valeat oves ignorare quas regendas suscepit. Nihil arduum vendendi, emendi, seu perpetrandi in cœnobio sine ejus voluntate liceat. Abbatis^{sa} vero domus moriente, quam communis sororum voluntas in matrem elegerit, et abbatis^{sa} monasterii, ipse benedicendo, annulo vice Christi subar^het in vero conjugio, si ad officium reperitur idonea. Sororum vero recipendarum modus, introitus et conditio, omnino nullatenus eum pertrauseat. Si quid dubitandum in fide, si quod obscurum, si quid periculosum occurrerit in via Dei, ipse declaret: ipse vos instruat in omni pudicitia et Spiritus sancti virtute.

CAPUT XVIII.

De ordine servando inter episcopum et sorores.

Non nimium sit stricta familiaritas, non suspecta colloquia: etsi spiritualis pater, quamvis episcopus sanctus sit, tamen homo est debile animal. Tam cito perditur, nisi fortiter custodiatur, quod charum habetur et utile. In sancto commercio diabolus minime quidquam inveniat; ne unde regimen, unde ducatus, inde sentiatur interitus. Omnes æqualiter pertractentur: nulla carnalis, sed spiritualis dilectio interveniat, nec stricta sit nimium. Principium

enim spiritualis operis, si non sit matura provisio, solet subsequi quoddam carnale. Vere non taceam: ut in pluribus solet contingere, conditionis mulieris infelicem miseriam, sub fervore spiritus, sub charitate nimium stricta, nisi custodia gravitatis ori ponatur, ut nemo delinquat in lingua; si utatur loquendi vivendique copia, statim libido, actu turpissimum, dictu infelicissimum, de spiritu et charitate nascitur.

Propterea, charissimæ, hoc hortor, hoc moneo, hoc mando vobis, ut quæ Christi desponsatæ estis conjugio, cui omnem castitatis vestræ fidem vovistis: cui nullum præter ipsum amatorem cognoscere sub jurejurando estis pollicitæ: viri cujuscumque etiam si eum sanctitas exornet, etiam si Baptistæ æquaretur in meritis, quæratis effugere faciem: nec liceat secum dilectione ferventi astringi per diem. Credatis experto: nihil est periculosius viro, quam mulier: et mulieri, quam vir. Uterque palea, uterque ignis. Dicam audacter, prohi dolor! Dei templa, Spiritus sancti vasa, et Deo dicata ædificia, nisi diligenti serventur custodia, prostibula fiunt. Et auferuntur tam nobile depositum, tam pretiosus thesaurus, irrecuperabile decus castitatis: si tenui cujusvis dilectionis ineptæ rimula continuus insidiator diabolus intuitum valeat indigere. Ideo omni custodia cor servetur. Super muros Jerusalem ponantur custodes tota die, et nocte non dormiant, ne fur introeat: ne spolia auferat, quæ penitus recuperari non possunt.

CAPUT XIX.

De præposito presbytero post episcopum sororibus adhibendo.

Animus diffusus ad plurima, circa singula non potest attendere. Curam omnium gerit episcopus: homo est, nec locis singulis potest adesse, nec diversorum simul habere scientiam. Ne igitur ex absentia securitas sit in vitio, sacerdotem sanctum, quem sanctitas prædicat, quem subornat scientia, quem talem reddit ætas et vita, quod etiam apud improbos lubricosque sinistra opinio non possit haberi, post episcopum habeatis præpositum. Hic episcopi in vobis teneat vicem, hic prædicet, hic corrigat universas, huic soli occulta domus pateat, hujus consilio innitatur ab omnibus. Non diversarum opiniones in conventu sororum, diversas scietas ponant, non diversos ritus, ut quidquid altera vituperat, altera consulat: sic divisæ domus pax, quies et charitas ipsa discedit.

Credite mihi, sacerdotum ac religiosorum circumvenientium turba, ex mulierum consortio omnem sanctitatem expellunt. Intimetur episcopo, qui circa multa divisus, uni soli in omnibus continue non potest adesse: quidquid pro utilitate agendum, quidquid sanctum evenerit ordinandum. Consteantur singulæ singulis mensibus his aut pluries crimina occulta, aut episcopo, aut præposito soli presbytero, vel cui commiserit: et sacra do-

minici corporis communione munitæ, pugnaturæ A viriliter dæmonum castra subintrent. In hac vita mortalibus nihil est validius : non est quidquam salubrius, quam ut statim, peracto delicto, confessionis non differatur medela. Testantur et medici uniuscujusque ægritudinis morbos auferri ex corpore, si exorientibus subveniatur in principio.

Quod si memor conditionis humanæ, levi etiam opinione ipse etiam sacerdos erga aliquam sororum inepta familiaritate videretur astringi : non sinatur oriri, quod non sine malo, non sine scandalo removeri potest exortum. Emendetur, si opus est, ab episcopo : si vero emendatus minime vult incæptis finem imponere, removeatur : etiam si utilissimus, si necessarius existeret loco. Nulla prævaleat utilitas, ex qua formidatur animarum periculum. Adhibeatur vero sanctus successor, quem castitas longa commendet et vita.

CAPUT XX.

De ordine servando per sorores erga mares, et specialiter in loquendo.

Impudici pedes cujusvis nunquam monasterii limina terant, inordinati animi nuntia voce immunditiæ aures vestræ nunquam sordescant. Vox omnis mulieris, ignita sagitta diaboli est, et contritio. Propterea congemens Psalimista exorat animam suam liberari a labiis iniquis, et a lingua dolosa (Psal. cxix, 2). Nam subdens postmodum, quare sic affectanter liberari postulet : *Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus, inquit, desolatoriis (Ibid. 4). Labia viri venena præbent mulieri ; si non sit astuta fallacis linguæ dolosæ, quam potens diabolus miserum vulnerat cor sagittis tentationum cum ardore libidinis. Hæ fenestræ sunt mortis : quæ nisi claudantur, statim mors dira subintrat.*

Vir cujuscumque conditionis existat, aut nunquam appareat, aut visus visum terreat vestrum, velut horridum mongrum. Propterea volo, charissimæ, ut si cum viro ex necessitate loqui oporteat, velum in fenestrula tractum, alterutram faciem tegat : ne liceat videri, quod concupisci non licet. Excusationem nullam sibi arripiat sanctitas. Sanctus David in videndo capitur. Dignus ut videret egressa, visus corrumpitur. Sic infinita forent exempla, quæ sapius ruminanda vobis relinquo. Quid per multa vagor? Pene sacre Scripturæ clamant syllabæ singulæ : pene instruiuntur corporis proprii angulis motibus, quod victoria non speratur in hoc certamine, nisi ex fuga. Nemo ex fortitudine audeat resistere viribus : quoniam nisi fugiat, cito succumbet. In communi etenim vita nec verbum sit proprium : secreta verba non carent suspicionem.

Ideoque præcipio, ut nulla soror alicui exteriorum sine plurium sanctarum sororum et abbatissæ, seu alterius præpositæ domus potissime præsentia loqui audeat : his dumtaxat exceptis, quæ sacerdoti in confessione dicuntur. Solent profecto talia verba

semina multa mala proferre. Inter vos de viro nequaquam, si fieri potest, habeatur mentio. Ultra quam creditur, exultat diabolus ut in corde virgineo virorum memoria vigeat. Nullum venenum nocivius feminæ, quam affectio erga virum, quæcumque de causa procedat. Proh dolor ! infelix conditio sexus vestri. Sanctior mulier ultra quam dici liceat, si viro adhæreat quantumcumque spirituali, instinctu naturali inclinatur tandem ad nefas, si in viro virtus deficiat. Piget quæ novi cuncta narrare. Etiam argumenta sunt diaboli, et mortis æternæ indicia, filiationes et maternitates, quibus vocabulis sub velamine spiritus inter se utuntur mares et feminæ.

Munuscula omnia, et suspectas litterulas, hæc cuncta luxuriæ nuntia, vobis interdico sub anathemate et æternæ mortis pœna. Adhibeatur summa diligentia, ut extra cœnobii limites littera qualiscumque non exeat : nisi abbatissæ et sororum accesserint vota. Et si opus est, et gravitas ita rei exigat, adsit episcopalis licentia, seu sacerdotis consilium. Gravissimæ pœnæ subjaceat, quæcumque lurius reperta fuerit rea.

CAPUT XXI.

De fictitiis et nocivis sermonibus evitandis.

Servis Dei frequentiam populi, sancti omnes Patres prædicant inter cætera summe nocivam. In multiloquio nequaquam peccatum deesse potest. Lingua hominum ad judicia præceps, absentium vitam ut plurimum non cessat hinc corrodere. Pessimum quorundam spiritualium genus, non attendentes, quod Deus Filio suo dedit omne iudicium, de universorum hominum vita ac de moribus : et quod plus est, de conscientia, cujus occulta scire, solius est divinæ scientiæ, iudicare sibi licere putant, proferentes in medium, quod spiritualis homo dijudicat omnia. Heu immundo spiritu pleni, quid conamini de oculo fratris festucam extrahere, qui fertis continue in vestro trabem? *Hypocritæ tristes exterminant facies suas, ut appareant hominibus jejunes (Matth. vi, 16), et barba proluxa, crine cinere a-perso, fracta undique ac rudi et deformi veste, colloquio blando, verbis fictitiis, se sanctos ostendunt : et dealbati parietes inter mulierculas seminant sectas errorum.*

Denique loquentes cujuscumque vitam simul cum fama denigrant : instrumenta diaboli hæc sunt omnia. Infortunatissimum mulierum genus, hæc capiuntur ut pisces : ad macellum ducuntur ut bestia. Protervæ nimium feminæ, semper ficta cupiunt : semper subornata verba deposcunt : exquirunt mendacia, fabulas novas nunquam fastidiunt, auguriis, veneficiis, et incantationibus dæmonum delectantur. Si qui talia proferant, hi prædilecti filii, hi spirituales patres et fratres, hi profecto, ut verius liceat dici, concubinarij, et corruptores mentis et ventris nutriuntur ; exquisitis ferculis et delicatis escis, vina pretiosa non desunt. Ex furtivis

sæpe virorum laboribus, et inter crapulas et ebrietates ructantes fauces, spiritus dulcedinem prædicant. Proponitur iterum atque iterum illud Apostoli: Quod omnia munda mundis (Tit. 1, 15). De talibus loqui nefas est, et pro pudor! Sed cupio Dei servitricibus detegere omnes artes diaboli, ut nihil desit quod caveri possit.

CAPUT XXII.

De silentio, et diebus et horis debitis observandis.

Hæc itaque omnia, sponsæ Dei dilectæ, procul expellite: in his diabolus cognoscite principantem. Inter vos nunquam de vita disputetur alterius. Maneat divino examini omne iudicium. Peccata vestra cognoscite: delicta vestra plorate. Omnium vobis vita, sanctitatis exemplum appareat. Vos universis æstimate pejores: sic puritas mentibus vestris inhæreat, ut cogitare sit indecens, et credere nefas, aliquem propter vos posse peccare.

Si quem alicui detrahentem audieritis, procul fugientes, dimittite ut serpentem: ut verecundia victus, discat de factis aliorum silere. Muliercularum quarundam solet esse toris, ut plurimum aut semper garrulæ, nihil secretum habeant quod audiunt: imo potius quod sæpe nesciunt, dicant, nihilque scandali seminarium norunt tacitum tenere: hinc inde aut proferentes verba nociva, aut seminantes discordiam, aut audientes alios ad distractionem incitant: aut maledicta confirmant, ut duplicis delicti reæ habeantur. In hoc conventu ancillarum Dei, muliebris ornus expellatur infirmitas. Illud Jacobi verbum in corde vestro multoties repetatur in die: *Si quis putat se religiosum esse, non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum: hujus vana est religio* (Jac. 1, 26). Religio igitur sancta non potest esse in loquacibus, quæ nullo possunt tempore silere, nec abstinere ab inutilibus verbis. Ex hoc enim in eremo sancti Patres edocti, summa cum diligentia observant sancta silentia, tanquam sanctæ contemplationis causam.

Plures me reperisse non ambigo, qui per septennium nullum prorsus verbum homini alteri emiserant: scientes quod non in commotione Dominus potest haberi. Propterea volo, charissimæ, ut in conventu vestro, ter aut pluries in hebdomada, exceptis festivitibus, loqui omnino, nisi urgente causa perutili et necessaria, nullatenus liceat, nec simul, nec cum aliis extra. Diebus vero omnibus, quibus et pro remedio, et pro salute loqui conceditur, non singulis horis vacandum est verbis, quæ vix proferri sine peccato possunt: sed hæc inviolabilis observatio vigeat, quod singulis noctibus post peractam horam Completorii, usque post Missam, et a Tertiis usque ad Nonam, sacra observentur silentia: quatenus et linguæ Deum laudandi concedatur opportunitas, et inutilia verba penitus abscondantur. In choro vero Ecclesiæ ad divinas laudes parato, dormitorio, cœnaculo, claustro, ac capitulo,

A omni tempore loqui non deceat: nisi ea ad quæ ordinata sunt loca in laudibus Dei: ut jam et tempus et locus religionis vestræ prædicent sanctitatem, et loquacibus compunctionem ingerant, et intrandi ad societatem vestram, sancta desideria incitent, et affectus ad cœlestia moveantur.

CAPUT XXIII.

De refrenatione linguæ in loquendo.

Nequaquam, charissimæ, Jacobus apostolus experientiam poneret religionis in refrenatione linguæ, nisi certo sciret indicio, quod mors et vita est in manibus linguæ. Nam, ut innuit, cum ipsa benedicimus et maledicimus Deum. Propterea post multa, quæ de lingua pronuntiaverat, quamdam ex omnibus dictis generalem conclusionem infert: *Quicumque, inquit, refrenat linguam suam, hic beatus in facto suo erit.* Ecce quod in refrenatione linguæ beatitudo ponitur: ut detur intelligi quod in multiloquio Deus, qui est beatitudo nostra, haberi et contemplari non potest. Refrenatio linguæ est, cum linguæ quæ ex sui vitio semper prona est ad mendacia (unde et mendaces appellantur homines, et vani filii hominum), aut silentium imponitur, ne in displicentiam Dei prorumpere audeat: aut ad bonum exerceatur, ut divinas laudes exsolvat.

Sic igitur, charissimæ et dilectissimæ filiæ, temporibus quibus præstatur opportunitas, ut beatæ esse possitis, linguas domate, ne convertantur ad lites, ne jurgia, contentiones, rixas, et scandala resonent: ne juramenta, ne blasphemias, ne opprobria, et aliorum displicentiam prodant. Quod si ex instinctu diaboli, qui semper discordias seminat, inter sorores levis etiam dissensio exorta fuerit, penitus statim per abbatisam, aut per episcopum, sive præpositum domus, nequitia elidatur in semine, ita ut occasus solis in domo Dei non inveniat iracundiam, et ira convertatur in odium, et domus pacis jam ebriosorum efficiatur taberna. Mendacia vero tanquam infernum expellite. Semper autem divina officia, aut sacrorum codicum verba, tam inter sorores, quam etiam inter advenientes deducantur in medium.

Si quando mulierculæ de viris propriis, de filiis, de vestibus, de mundi vanitatibus, garrulando loquacitentur, ut moris est: eis mox verba frangantur, mox otiosum verbum et nocivum divino cedat sermoni. Si divinum introduci non poterit tali colloquio, in detestationem criminis fenestra claudatur in faciem: et velox fuga testetur sanctitatem intrinsecam. Nihil itaque per exteriora corporis intrans, mentem cogitationibus molestet, cum divinæ contemplationi exponitur. Raro cogitatur in mente, quod exteriores sensus non mittunt. Hæc sunt fenestræ, hæc sunt ostia, quæ si clausa non fuerint, mortis patet introitus: et non nisi funeste ingreditur.

CAPUT XXIV.

De consortio marium fugiendo.

Credite, charissimæ, credite seni pene omnia experto: non possunt claudi sensus vestri extrinseci in tumultibus hominum. Si color opponatur oculo, nequa juum potest non videre oculus: sic et auris non audire sonos non potest; ideoque in silentio et quiete, cogitationes perversæ vitantur, quæ separant nos a Deo. Propterea hortor vos et moneo, ut non nisi sanctarum mentium audire verba velit: non nisi pudicas et honestas facies quas macerant sancta jejunia, liceat intueri. Sic rarus vir appareat: sic rara de viro mentio habeatur, ut puellulæ vestræ pene virilem sexum ignorent. Non animal certe masculinum cœnobii limites transeat, ut omnis cesset occasio loquendi de maribus. Sic pudica, sic casta verba in omni colloquio sancta personent ora, ut generationis modus et ortus juvenularum lateat corda. Hæc profecto catena diaboli est, quam si abstuleritis de medio vestri, non extendendo digitum ad inquirendum omnia per curiositatem: et desieritis loqui quod non prodest: et per longa silentia non inveniat vestra voluntas, ut loquamini sermones inutiles: tunc oriatur in tenebris lux vestra, et erunt tenebræ sicut meridies: et erit vobis a Domino requies, qualem mundus iste non novit. Et implebitur splendoribus anima vestra: quos obtenebratæ mentes caligine sæculi apprehendere nequeunt.

Felix itaque anima quæ, spreto turbine sæculi, pertransiens corporis claustra, illius summæ et incomprehensibilis lucis potest aliquali illustrari radio. Sic dulce, sic jucundum est solatium, quod despiciant protinus cuncta terrena. Mors formidabilis universis animantibus terræ optatur pro gloria, ut limpidius liceat intueri: quod modica hora visum, tam delectabile et jucundum sentitur. Sic itaque agite, charissimæ, adimplete quæ estis professæ: gaudete, quia potestis. Non vos viri, non filiorum, non suppellectilis cura, non cæterum maritale onus molestat. Hominum consortia sic fugite: sic sæcularia omnia expellite, ut nequaquam perveniat ad vos quidquid agitur in sæculo. Solus sponsus vester Christus, strictis vestris fruatur amplexibus. Solæ cum solo sponso, aut lectionibus sacræ, aut sanctis meditationibus secum confabulemini, et ipsæ vobiscum.

CAPUT XXV.

De obsequiis servitricum quarrentium victum et necessaria sororibus.

Zelotypus nimium est sponsus vester, charissimæ, nullatenus patitur sponsas proferri in publicum: ne concupiscantur ab amatoribus sæculi. Semper vult solus ludere, semper solus cum solis sponsis morari desiderat; neminem vult admittere ad solatium: de cunctis dubitat: de nullo confidit. Sic arrogans, sic superbus est sponsus, quod si alium quærat amatorem, protinus recedit: sic protervus,

PATROL. XXX.

A quod protinus dissolvit omne conjugium. Idcirco, dominæ meæ, quia sponsæ Domini mei estis, vos ipsas omni custodia sibi servate, ne sponsus tam dulcis separetur a vobis. Semper Dina egressa videre filias regionis illius, vos cautus faciat de periculo illius. In monasterio vestro velut in thalamo maneatis cum sponso.

Extra monasterii limites nulli omnino vestrum fas sit pertransire. Hæc lex, hæc norma, hæc summa professio omnibus vobis: ut quæ semel intraverit ex sororibus, nunquam, si fieri potest, exire permittatur. Non etiam mulieres illæ quæ religionis habitum gestant, et voto obligatæ noscuntur cœnobio, per civitatem et vicos, victus et necessaria quærant. Hæc siquidem extra manentes in aliqua parte locelli, cum omni sanctitate et molestia administrent quæ opus sunt vobis, recepturæ cum Martha sortem mercedis. Illas autem volo tales servitricas adesse, quod ex conversatione vitæ et habitu, interior sanctitas monasterii prædicetur. Quod si ob necessaria domus captanda exeant, non circumneant vicos in fabulis, non matronarum domos in potibus: sed omne opus bonum exerceant, ut non vituperetur ministerium suum. Cum his non liceat sororibus intra degentibus, secretis colloqui fabulationibus, ne aliquid possit intrare extrinsecus, quod possit obesse. Harum omnium abbatissa domus curam gerat assiduam: ne et ipsæ operentur quod non deceat sanctitatem. Hæc observantiarum et jejuniorum sint astrictæ legibus: et prævaricatrices, disciplinæ subiaceant feruæ. Quæ si emendari ex pravitate contempserint, in sanctitatis consortio pravitas locum non habeat: et membrum putridum de sancto corpore excidatur.

CAPUT XXVI.

De dulcedine contemplationis erga divina.

Solæ idcirco filiæ et dominæ meæ, sponsæ Domini mei intus manentes nihil sentiant, nisi pium Jesum: hunc paradisum solæ possideant, ubi dulci et jucunda quiete ineffabilem Trinitatem intueantur in sacris litteris: choris intersint angelicis: dulcibus eorum melodiis misceantur, divina in Ecclesia concinendo mysteria. Informet mentem sanctorum patriarcharum et patrum antiquorum obedientia. Prophetarum oracula dulci meditatione cor accendant ad promissa felicia. Apostolica documenta fidei cuncta delegant sacramenta.

Evangeliorumque codex semper ut speculum teneatur in manibus. Martyres sancti, cuncta sæculi adversa, et tempestates hujus maris procellosi cum omnibus diabolicis versutiis, et infestationes dæmonum doceant conculcare. Confessorum pretiosa devotio, ad divinorum contemplationem assiduam affectus astringat. Regularem vitam instruat sanctorum monachorum mira conversatio. Frangere omnem sexus mollietiem et sanctæ virginitalis servare propositum, pretiosissima Virgo

virginum cum cæteris virginibus sacris semper A
edoceat.

O felix societas ! o felices vos ! si talis ac tanti muneris non sitis ingratae. Felicissimæ minime si dignitatem vestram ipsæ cognoscitis : quæ omnium regi et Domino, reginæ speciosæ matrimonio copulatae, ipsum, dummodo velitis, habere mere mini : quem angelici spiritus videre concupiscunt. O ineffabilis gloria ! In fragili siquidem corpore Deum intueri potestis. Hic, quæso, mens vestra vigeat. Hæc dies diei eructet verbum, et scientiam hanc nox indicet nocti. Angelicis choris, sanctorum societatibus, hic studeatis interesse : ut postmodum in corporis exitu, vobis gaudentes et læti tanquam notis occurrant. Si sic feceritis, nihil vobis dulcius : nihil jucundius quam his interesse convivis, his pabulis saturari : quibus semel degustatis, terrena omnia amara cernuntur. Vere tunc clausura cœnobii, cujus tædet montes vagabundas et devias, vobis pro summa deputabitur gloria : et reputabitur exire limites monasterii esse necesse potius mori.

Experto itaque seni devote consulenti credite, filiæ. Si semel gustatis quam dulcis est Dominus : ad quem accedentes poteritis ab eo illud audire : *Venite, et ostendam vobis omne bonum* : et tunc ostendet vobis talia qualia non nisi mentes assuetæ norunt. Scio quid loquor, charissimæ. Nam ut meam insipientiam loquar, ego homunculus sic abjectus, sic vilis in domo Domini, adhuc vivens in corpore angelorum sæpe choris interfui : de corporeis per hebdomadas nihil sentiens, divinæ visionis intuitu, post multorum forte diertam spatia, præcius futurorum, redditus corpori flebam. Quid ibi manens felicitatis habebam ? quid inenarrabilis delectationis sentiebam ? testis est ipsa Trinitas quam cernebam, nescio quo intuitu. Testes sunt et ipsi beati spiritus, qui aderant. Testis est enim conscientia mea : qui tantis bonis ipse fruebar, quot et qualia nescit proferre mollities corporis mei.

CAPUT XXVII.

De clausura domus.

Non potest ad tantæ contemplationis dulcedinem C
cor sæcularibus plenum negotiis aspirare : sed oportet ut sæculo moriatur, et soli Deo per tantas meditationes et desideria superius inhaereat. Unde *granum frumenti cadens in terram, nisi mortuum fuerit, semper, sic solum manet* ut cecidit : quod si moriatur, fructum plurimum affert. Sic et, charissimæ, domum paternam et sæculares vestes relinquere, et monachi nomen assumere, modicum prodest homini, si mens ipsa misera quæ in mundo habentur, affectibus optet : et quæ requærat, desideriiis repetat. Exeunti etenim Lot cum filiabus et uxore de Sodomis mandatur ab angelis ne retrospiciant quæ jam perambulando reliquerant. Cujus uxor more feminarum, quæ

semper petunt contraria, obvians mandato, statim est conversa in statuam salis.

Hæc itaque vos doceat, qua pœna sunt puniendæ, quæ mundi vanitates affectant in monasteriis. Nam efficiuntur insensibiles statuæ salis, ut jam nihil de supernæ contemplationis dulcedine sentire valeant : sed maneant in amaritudine sæculi, quæ sæculo vivunt. Propterea, charissimæ, monasterium vestrum vobis sepulcrum eligite : ubi mortuæ cum Christo ibidem maneatis sepultæ, quousque resurgentes cum eo apparebitis in gloria ejus. Demum timendum est plurimum, ne quis ingrediatur nocte ad furandum pretiosum thesaurum, qui latet in tumulo. Hinc inde fures fodiunt, ut furentur infinitis astutiis, quod intus habetur. Custodiatur ergo sepulcrum per episcopum : quem Deus in vinea sua primum custodem præposuit. Custodiatur et per præpositum presbyterum, qui vicem ejus tenet in loco : ne quis incaute introeat, ne quis ad minuendum pergat.

Murorum munitionibus sic undique circumcinguatur locellus, quod vix avibus præbeatur aditus. Sic tendantur muri in altum, quod non solum non liceat pedibus ; sed nec oculis, quæ intus geruntur agnoscere. Ostia serentur fortiter clavibus. Claves vero disponat episcopus : ne quis nisi habens vestes nuptiales introeat vel exeat sine ejus consensu. Sit autem una vel plures fenestruæ juxta dispositionem episcopi : sic ferreis virgis arcatae undique, ut vix digito pateat aditus. Per has horis debitis, aut necessitatibus, aut ædificationis, sive recreationis causa, sanctis sermonibus cum sanctis viduis, et aliis mulieribus, quas vestium habitus et facies tenues et pudicæ reddunt venerabiles, sororibus liceat simul loqui. Prohibitibus et suspectis horis fenestruæ clausæ maneant. Et claves abbatissa domus, vel sancta alia soror custodiat : ne corvus egrediatur per fenestram ex arca. Credite, hic timendum est thesauro a timore nocturno. *A sagitta volante in die, a negotio perambulante in tenebris : ab incursu et dæmonio meridiano* (Psal. cx, 5, 6). Semper horæ hæ suspectæ sint mentibus castis.

CAPUT XXVIII.

De detestatione pretiosarum vestium.

Propheticus ille sermo nequaquam proferatur de vobis : *Filiæ eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi* : et dealbatæ ab extra ut monumenta, quæ extra auro relucet : intus autem sunt turpisissima et immunda, plena cadaveribus mortuorum : hujusmodi non filiæ regis Christi, sed Tyri. Hæ semper in muneribus, hæ vultus impudicitia per divites plebis capiuntur et capiunt. Imperfectissimus mulierum affectus. Semper in vestibus, semper in auro, lapidibus pretiosis et ornamentis extrinsecis, gloriam ponunt. Non sufficit eis libido innata naturæ, sed occasiones quærunt explende libidinis. Affectant procul dubio, ut oculi virorum aurum contemplantes et gemmas, tandem figantur

in faciem : ut oculorum suorum nitibus facilius incitent ad libidinosum incendium. Quid, meretrix communis, gloriaris in margaritis et gemmis? Quid ad te attinet argentum et aurum? Quid exaltaris in pulchritudine panni? Nonne est omnis caro, cinis et fenum, et ut verius dicam, massa putrellinis, cibus vermium et fetidissimum stercus? Quid in te mirandum, quid laudandum puerorum spectaculum? Nonne et si laudetur gemmarum et metallorum pretiositas, quam sibi natura tradidit : semper tamen cognosceris cinis, fenum, et stercus immundum ex immundo productum semine? O si te velles intueri, vilissima mulierum : quam verecundareris de corpore, quod tanto cultu excolis? Ipsa etenim jamento et beatissimæ terræ, aut es æqualis aut deterior : intus est unde gloriaris, non extra. In vase isto tam turpi thesaurum tenes, quem summa cum diligentia colere debes et servare summa custodia. Nihil ad te de vase fictili, si turpis forma sit extra : dummodo intus sit nobile, intus sit pulchrum quod latet, intus sit integrum quod servatur.

CAPUT XXIX.

De periculo ambitionis vestium.

Propterea vos, charissimæ, quæ estis sponsæ et filia regis æterni : cujus regnum non corrumpetur, nec auferetur ab eo : sit ab intus omnis gloria vestra. Sedete ad dexteram sponsi in vestitu non exteriori, sed interiori : deaurato auro charitatis in ambriis aureis, id est, charitatis præceptis : sit undique vestis circumdata varietatibus : ut jam nihil in ornamentis de virtutibus desit. Sint *myrrha, gutta et casia vestimentis* : ut in odorem virtutum et vitæ, cæteræ ad sanctitatem vestram adolescentulæ currant de sæculo. In hoc honore vestro delectemini, filia regis æterni. Hunc vestrum decorem concupiscet rex vester et sponsus. Sic secum manebitis in thalamo in lætitia et exultatione. Tunc nascentur ex vobis filii, qui non jam terram, sed celum replebunt : quos Pater constituet principes super omnem terram.

Quod si vos exteriorum vestium delectaret ambitio, si egressæ de sæculi pompa, de domo diaboli, et de congregatione malorum, populi vestri et domus patris non essetis oblitæ totaliter, extollentes vos aut de parentum dignitatibus, aut de carnis prosapia, sive de hujusmodi vanitatibus caducissimis, terræ vaporibus, uti solitum est incolis terræ : protinus assurgens rex potentissimus accinctus super femur suum gladio bis acuto, expellet vos undique vulneratas dextera sua de tabernaculo suo. Tunc acutissimæ ejus sagittæ perforabunt coria vestra in amaritudine : quoniam virga directionis virga regni sui. Et postmodum abjectas de domo Domini vestri, omnes deridebunt vos : et dicent de singulis vestrum, *Filia Babylonis misera : quæ non posuisti Deum adiutorem tibi, sed sperasti in vanitate tua ; sed jam super flumina Babylonis plange et suspende in salicibus organa, dum recor-*

daris unde expulsas es. Nam quæ solebas cantare canticum laudis et lætitiæ, modo ploras ad terram alienam deducta.

CAPUT XXX.

De consideratione extremi diei judicii.

Itaque, charissimæ dominæ, cum Apostolo arbitramini vos in hoc sæculo stercora, et mundi purgamenta : ut sponso vestro placere possitis. Nihil ad vos de pompis sæculi attinet : quæ abrenuntiavistis in baptismate mundo, diabolo, et pompis eorum : quod et postmodum confirmastis sub pollutione juramenti, in vestræ religionis ingressu. Nullus unquam inter vos sermo habeatur de nobilitatibus generis, de prosapia carnis. Sit æqualis in Dei obsequio, filia regis, sive rustici. Omnes simul nobilitatem, et dignitatem unam habetis ex sponso. Exeatis continue extra castra cum Christo : ut cum Christo crucifigamini mundo et vitis, portantes cum ipso impropria, et amore ejus, officiorum domus labor dulcis appareat.

Non disputetur de majoritate officiorum, sed de devotione et affectu implorandorum. Nunquam murmur, nunquam verborum turpium, nunquam litium sonitus, inter mortuas sæculi sonent. Sepulta cadavera nunquam inter se jurgia peragunt in sepulcris, nunquam blasphemant, nunquam contendant : sic et vos, charissimæ, sopitæ somno quietis et pacis expectetis sponsum et judicem vestrum : expectetis magnum et terribilem diem judicii, diem videlicet iræ, diem calamitatis ; ubi cælum simul cum terra pavebit, cælorum omnes movebuntur virtutes, trementes erunt angeli simul cum sanctis omnibus ; tunc singulorum vitæ discutientur discrimina, et merita apparebunt. Semper tuba illa terribilis vestris perstrepat auribus : *Surgite, mortui, venite ad judicium*. Ecce rex in manu potenti venit ; a cunctis vult exigere rationem, certe de cogitationibus minimis, certe de levibus et otiosis verbis. Si reddere de singulis rationem paratæ non eritis, projiciemini in carcerem exteriorum : audietis a iudice : *Ite, maledictæ, in ignem æternum paratum diabolo et angelis ejus* (Math. xxv, 41).

CAPUT XXXI.

De abjectione exquirenda in vestibus.

Heu ! cor infelicissimum, mens infortunatissima, quæ diem judicii tam horrendam non meditatur quotidie : et si meditatur, fatuissimum, si appetit quidquam de sæculo et pompis ejus. Nullo vos die, nulla vos hora transeant hæc omnia. Quilibet paries domus, quilibet angulus, vestris demonstratur in oculis, ista die depictus. Si hæc non prætermittatur lectio : tunc abjectio vestium, cujus tædet mulierculas fatuas, vos delectabit. Tunc rusticanus et abjectus pannus, purpura præponetur et bysso. Tunc crassa et rudis velamina capitibus æstiuabuntur exsericis. Certe tanta erit deformitas in melotis, tanta grossities in cucullis, caputia tam rudi artificio præ-

parata, quod si hic forent sæcularium indumenta, A artificum panni brevi tempore periret omnis industria.

Ista, charissimæ, decent monachas : non strictis manicis, pretiosis et compositis pannis, subtili velamine velatis superciliis, cor meretricum non tam præterdere quam habere. Non tales existimo monachas, sed pessimas meretrices, et scortum vilissimum. Non est enim opus cadaveribus mortuorum pretiosis et compositis ornamentis in sepulchris. Monumenta non indigent talibus, monasterii lapides non appetunt gloriam vestium, quæ sine peccato grandi minime possunt haberi. Histrionibus et luscioribus regum et principum sæculi, mollia sunt relinquenda. Joannis de pilis camelorum interest vestiri. Pudeat igitur religionis nomen habere, et se cultu vestium histrionem ostendere. Ideoque, charissimæ, volo vos mortuas sæculo, quæ totaliter mundum calcastis, procedere sic deformi et incomposita veste : quod si impudicis oculis liceret intueri vos, risus potius provocaretur quam cogitatio mala. Fateor quidem illos mentiri, qui gloriantur se servare castitatem : et in vestibus lubricitatem sectantur. Pannus itaque vester, et si albus et candidus, tamen grossus et vilis sit : ut et color candorem castitatis intrinsecum, et unitas contemptum terrenorum exhibeant. Hæc gloria monacharum : hoc studium religiosarum mentium : hoc indicium sponsarum Dei æterni : hoc signum mortuarum sæculo et sepulturarum cum Christo.

CAPUT XXXII.

De austeritate exquirenda in stratu.

Conjugatæ et viduæ quæ manent in sæculo, circa plurima, circa laboriosa sollicitæ sint : quotidie circa frequens ministerium occupatæ cum Martha salventur per opera pietatis, Jesu ministrantes in paupere, frangant esurientibus panem suum : egenos et vagos domum inducant : cooperiant nudos, insistant misericordiarum operibus : proculdubio tam fructuosas et bonas, quod impossibile est quod Deum non placent iratum. Colligationes impietatis dissolvant : et fasciculos dissolventes, et omne onus dirumpant.

Vos autem, charissimæ, quæ meliorem partem, imo optimam elegistis cum Maria, sedete continue secus pedes Jesu, sacrarum Scripturarum volumina sacris revolvendo lectionibus. Lavate ejus pedes assiduis compunctionis et gaudii, charitatis ac devotionis lacrymis, contemplationis intentæ dulcedini. Capillis extergatis, terrenorum omnium superfluitatem per eam expellentes de corde. Audiat de ore Jesu verbum quasi gladium anceps pertransiens corda : scindens compagem membrorum usque ad divisionem spiritus. Hoc verbum dulce erit faucibus vestris super mel et favum. Hoc verbum per quod facta sunt omnia : hoc verbum quod centurionis posebat devotio, ut sanaretur puer ejus. Hujus verbi dulcedinem solum norunt,

qui audiunt. Hoc verbum audire non possunt somnolenti et ignaviæ dediti.

Quapropter, charissimæ, volo vos singulis noctibus brevi et duro stratu jacere in cellulis vestris ; non in plumis et mollibus, sed aut in paleis aut atraminibus, sive in ligneis potius capsis quam lectulis : ut et membra domata, potius atratum horreant quam affectent ; potius somni imminenti quietem magis compellat necessitas quam voluntas. Sic ob duritiam brevis et levis occupet sopor, quod non sit fas solitis illusionibus noctium, mentem sopitam torqueri.

CAPUT XXXIII.

De matutino et modo dicendi divinum officium.

Ad matutinas excubias media nox vos præparet. B Nullam ex vobis dormientem reperiat campanilis sonitus. Non ignoretur an fuerit ob soporem ; sed potius ob contemplationis extasim. De cellulis oratione præmissa, mediæ noctis summa quiete ad ecclesiam singulæ sorores advenientes, sponsum dilectum matutinis excitent laudibus, ut exurgat in earum auxilium. Sic distincte alternatim psalmi lectionesque sacræ proferantur, ut ob collisiones et hiatus ac barbarismos, ad risum non provocentur angelici spiritus. Sic semper moderatus, attentus, quietus et suavis sonus in vocibus, ut nulla pompa, nullaque carnalis delectatio habeat locum in divinis præconiis : summa devotio, crebra suspiria et lacrymas fundat.

C Sic morositas, sic velocitas teneatur in modo ; quod nec fastidium, nec impeditio linguæ possit oriri. Nulla unquam verba quantumcumque utilissima proferantur inter psallentes : sed illud in mentis arcano, summa cum diligentia ruminetur intrinsecus, quod pertractatur extrinsecus. Nullius est meriti oratio divina officia verbositate : et misera mente quæ extrinsecus imminet, vagando circumire. Expletis vero laudibus matutinalibus, nec tunc somnus arripit : ne differatur quid sponsus petitionibus sponsarum respondeat. In capitulo mox attentis et devotis sororibus, sanctorum librorum devota lectio de voluntate Domini sui pandat quidquid agendum sit. Et sic cedant illusiones : et dæmonum phantasmata, quæ dormientes illuderent. Illico lectioni alia succedat brevissima lectio, de his quæ ad apostolicæ vitæ instructionem pertinent, qualicumque style præsentis opusculo pertractato : ut sic singulis diebus quasi quodam bolo pia mens depasta, dulcedinem appetat : nec retardetur fastidio, et de modicis eximia cogitet. Sequantur lectiones, confessiones criminum in regularibus disciplinis coram abbatissa domus et cæteris sororibus.

Prodantur in publicum quæcumque gesta sunt contra regulares observantias et obedientias, ut jam nullatenus quidquam inemendatum et impune pertranseat, nec lateat matrem et sorores uniuscujusque conditio : quatenus et verecundia et disciplina quam mater imponit circa futurum tempus unaquæque reddatur astuta. Extra vero capitulum aliqui

de his unquam qualicumque verbo vel nutu pro-
terre, sit anathema. Hoc itaque sine nox sancta
clausa discedat.

CAPUT XXXIV.

De ordine dicendarum horarum Primæ, Tertiar, Sextæ et Nonæ.

Cum laudibus Primæ dies salutaris incipiat : qui-
bus expletis, sacræ Missæ mysteria ob sponsi præ-
sentiam, sponsarum corda lætificent, charitatis inebri-
ent populo, devotionis et fidei satient pabulo in
convivio salutari. Sit postmodum unicuique com-
muni, aut orandi, aut legendi sacra volumina,
sive aliter operandi quæ sancta sunt. Deinde doctæ
puellulas novitias de evangelica vita, de sanctis mo-
ribus, de officiis domus, de regularibus disciplinis
usque ad refectionis horam instruant. Præparentur
et interim cibi, quibus corpora refocillentur ad pœ-
nitentiæ jugum.

Nullò unquam detur otio animus, ne quando co-
gitationes et motus, mentibus titillent illicita : quod
si aliquo modo insurgere inceperint, statim elidantur
in semine, ne crescant zizania cum tritico : aut la-
boribus aut operibus manuum quidquid male concipi-
tur, evanescat. Adeat sanctam sororem ut locu-
tionibus sacris projiciatur immundum. Tutissimum
valde est fidelem et justum habere amicum : cui
quidquid arcano cordis sinu latet, protinus resere-
tur. Non enim in suis sæpe potest homo negotiis
rectum habere iudicium.

Adveniente vero refectionis hora, quæ redire
corpori debitum natura compellit : diebus commu-
nibus laudes Tertiar et Sextar horarum prius Deo de-
votè solvantur. Postmodum cum omni modestia, be-
nedictione ab abbatisa præmissa, cibum sumant,
parsque ministret. Postquam vero cæteræ comed-
erint, et ipsæ quæ ministraverant, comedant, et sibi
ministretur ab aliis. Cum vero jejunii tempus refe-
ctionem tardiorè effecerit, sacræ mysteria Missæ,
Tertia et Sexta et Nona præveniantur : cæteris die-
bus post refectionem Nona dicatur hora statuta,
cum jam sol in medio gyro diem exhibet me-
dium.

CAPUT XXXV.

De cibis et ordine comedendi.

Quando enim vos ad refectionem hora debita ad-
uaverit, in cibis vestris minime refulgeat cocorum
industria. Non ciborum nobilitas appetitum moveat,
sed fames ; non apponantur incitativa libidinum,
sed quæ possint famem extinguere ; aut legumina,
aut olera condiantur in oleo. Carnes vero solum sint
ex licentia abbatisæ indultæ debilibus et infirmis ;
alioquin cujus sint saporis, ignoret cœnobium. Ova
et lactentia post jejunia debilitatis sororibus et præ-
cipuis festivitatis permittantur ex gratia.

Raro sciantur quæ in aquis oriuntur et vivant, nisi
parvi pisciculi. Gulæ horridum scelus, genitrix lu-
xuriæ, et castitatis carnifex, cum Dei ancillis nullam
habeat sortem. Ideoque tanta sit in sumenda sobrie-

tas, tanta talisque parcitas ; ut venter potius con-
queratur quam gaudeat. Non egeat in digerendo sto-
machus medicina ; ructus potius vacuatio quam ni-
mia repletio inducat. Nec cinguli ampliatio sit
opus : ut et sic mens a Dei meditationibus minime
retardetur per crapulam, et corpus non egeat medi-
cinis. Sit semper ordinata et composita in suo modo
comestio. Non sit in sumendo ferculo talis veloci-
tas faucium, et tam velox masticatio boli, quod
merito de ingluvie aliqua possit oriri suspicio. Non
tam in comestione cibus, quam turpis modus re-
prehendus est. Sæpe etenim in fabis et panibus
hordeaceis nimia aviditas grande peccatum causat.
Nequaquam avidi et vagabundi oculi per discum-
bentes huc illucque vagando, hanc vel illam magis
vel minus denotent comedentem. Non prandentium
numerus animum occupet uniuscujusque.

CAPUT XXXVI.

De sobrietate et jejunio.

Vinum quoque, in quo est luxuria, sponsis
Christi tanquam venenum suspectum sit. Potius
stomachi languor, et afflicta naturæ debilitas con-
sulat, quam delectatio aut ingluvies. Quod si su-
mere cogit pene ipsa necessitas, tunc aut sic debile
vinum ; aut sic aqua permistum præbeatur in po-
tum, quod nequaquam ex fumositatibus repletum
caput, ridiculosa aut puerilia verba depromat. Sa-
crilegium reputatur ebrietas, in femina præcipue,
sed infinito plus in Domini sponsa. Noe denudatio
verendorum, et Lot incestus ob ebrietatem, vos
cantas instituat, vos semper reddat timidas sem-
perque suspectas. Vere credatis quod ignem portat
in gremio, qui assiduo utitur vino.

Nequaquam, quæso, inter mortuas corpori, quæ
omnibus voluptatibus se abdicarunt pro Christo, de
gulæ horrendo facinore, et ebrietatis immunditia
sermo etiam minimus habeatur. Ventris ingluvies
et ebrietas, tam animæ infirmitatis, quam corporis,
causam et materiam tribuunt. Ideoque medicinale
jejunium omnem auferat languorem, omnem tribuat
virtutem et gratiam. Hoc vos legislator edoceat :
cui lex non datur priusquam jejunium quadragesi-
male perficitur. Elias in fortitudine subcinericii
panis, jejunus per quadraginta dies perrexit ad
montem Dei Oreb. Quid vero virtutis contineat
sacrum jejunium, a vestro investigemini sponso :
qui quadrageuario peracto jejunio, tentationem
diaboli vicit. Viri Ninivitæ non sileant, qui jeju-
niis commune evaserunt exitium, et irrevocabilem
Dei mutaverunt sententiam. Hæc vos, charissimæ,
imitamini : sed assequamini sapienter, ne dicatur
a Domino : *Non est hoc jejunium quod elegi (Isa.*
LVIII, 5).

Castigate membra vestra, sed nolite interficere.
Non causet jejunium verecundiam, ut scandalum
sit cæteris : non dolore capitis et debilitate corporis
sacræ omittantur lectiones, nec orationes deficiant,
ne necesse sit contemplationes deserere. Unaquam-

que suæ salutis per jejunium sibi medelam adhibeat. Frangatur corpus jejuniis : castigetur in cella verberibus. Si quidquam concupiscit illicitum, multiplicentur abstinentiæ, adhibeantur gravissimæ disciplinæ : donec sic humile, sic benignum fiat, quod nihil sibi vindicet noxium, nihil exigat quod non vultis. Erigatur domina, principetur in omnibus ; subjiciatur, suppeditetur et conculcetur ancilla. Quod si iterum atque iterum erigit se contra dominam, ejiciatur ancilla, denudetur, fatigetur et humilietur ad votum. Si vero quietum corpus ultra vires, ultra condecensiam velitis exasperare, indignatum vos in foveam dejiciet indiscretas. Nil quippe potest habere virtutis, quod indiscretio facit, quod imprudentia injiciat, et improvisio doceat.

CAPUT XXXVII.

De lectionibus ad mensam.

Sic dulcia sano palato eloquia Domini sunt, quod nunquam degustata fastidiunt. Semper novos generant præ suavitate et dulcedine appetitus. Vos semper ea degustare decet. Nullo unquam tempore vobis est ab oratione cessandum. Semper vos orare Apostolus instruit, quæ non pro carnis illecebris vacare ad tempus obligamini velut conjugatæ. Ideoque semper pro posse oreis : ut dum corpus saginatur cibo, saturetur anima lectione. Non est fas etiam secularibus simul cibum terere, et inania verba ructare.

Sacram de Veteri Testamento, et de Novo, sanctorum gestis et dictis, singulis hebdomadibus deputatæ soror comedentibus lectionem legat. Tunc uniuscujusque mens sobria intenta sit dulcedini verbi Dei, suspiret anxia, cum propheticus aut historicus sermo Dei sævitiam monstrat in pravos. Gaudio repleatur immenso, cum benignitas Dei annuntiat in bonos. Respiret spes, cum erga peccitantes indulgentiam posse exhiberi monstratur promisso vel facto. Erigatur fides, cum in promissis Deus fidelis ostenditur. Charitas accendatur, cum tot privilegiis et numeribus ex Christi natalitate, et ejus vita et passione ac resurrectione, nostra dotatur humanitas, atque nostra vilitas sublimatur. Non resonent verba, sed gemitus : non risus et cachinnus, sed lacrymæ. Non occupentur manus incisionibus inutilibus, sed ex recordatione criminum tundantur pectora. His enim freas agitata sæva gula rapacitas sobrietatis non excedit limites ; foribus ventris non aderit crapula : demum arstans libido non nocebit quidquam.

CAPUT XXXVIII.

De operibus sororum post prandium.

Sumpto denique cibo, nec tunc adeundum est fabulas, sed Christi exemplo, cum Dei laudibus ad gratiarum actiones consurgant, Deoque in ecclesia hymnos persolvant. Deinde cum omni silentio, ut sacra lectio lecta proficiat, ut menti inscribantur narrata : unaquæque sigillatim relegat et confir-

met, aut in ecclesia de his quæ didicit meditetur : quousque simul diebus communibus, post prandium horæ Nonæ, in Ecclesia celebraverint dignas laudes : aut si forte prandium prævenit hora Nona diebus juniorum, quousque campanella in claustris pulsabitur : interim si brevitas noctium et temporum conditio et naturæ necessitas exegerit : post aliquam horulam in qua legendum est post prandium, vel orandum, liceat paulisper volentibus quiete potius quam somno corpus refocillare, ut fortius reddatur laboribus.

Post quietem hora Nona decursa vel pulsata campanella, nec quidquam otiosam possit diabolus invenire : ne vanis desideriis pateat cordis aditus : altera sororum libros scribat, ut et manus labore, et mens divino repleatur pabulo. Suat altera cucullas sororum, et tunicas et melotas. Plantas olerum plantet altera in hortulo, ut crescentes vobis præbeant escas. Altera semina jactet. Irrigentur areolæ, ut seminibus aptæ fiant. Inserantur fructiferæ arbores infructuosas ; ut ars vim repellat naturæ. Ex his resurgat mens propter visibilitium horum inspectionem ad meditandum de invisibilibus Dei : oriatur admiratio divinæ potentiae in semine, quod ex sic parvo, sic arido, tantæ magnitudinis et viriditatis, et pulchritudinis creatura formetur. Ex admiratione crescat devotio, ex devotione elevatio mentis : ita ut jam ipse hortulus fiat oratorium, et creaturæ insensibiles Creatoris magnitudinem prædicent. Sed cavendum est potissime, ne manus vestræ quidquam contingere audeant, quod vanis usibus possit aptari.

CAPUT XXXIX.

De horis vespertinis, et Completorio.

Serpens morum, omnis otiosus sermo expellatur de medio vestri. Nunquam risus, nunquam cachinnus cor vanum pronuntiet. Sic sancti, sic pudici sint actus corporis euncti, ut mentis sanctitatem exponant. Homo nempe exterior, interiora iudex est. Sanctio vos in labore, sancto vos in opere debellantes diabolum, vespertina hora reperiat ; qua in Ecclesia sanctis Deus laudetur officiis.

Si festivitatis celebritas, si nimia debilitas communem cœulam brevemque refocillationem corporis potius quam ad delectationem paratam indulserit : vespertinæ laudes Deo tempestivius persolvantur quam cæteris juniorum diebus : ut nec etiam debite laudes in ultima hora diei, vel omitantur, vel in aliquo detruncantur ob cœnam. Post peractam cœnam, vel si omititur post aliquam horulam, juxta exigentiam temporis ad ecclesiam sorores campanella vocet : ubi vel de sanctorum gestis vel de aliis mirabilibus Dei lectio devota dicatur. Cui succedant Completorii laudes : ut ex his roboratæ mentes divino pabulo, nocturnis phantasiis occultisque fallaciis diaboli occurrere non formident, nec timeant dimicare : et sic a

divinis obsequiis exortus dies, divinis finiatur in A laudibus.

Post Completorium vero nihil aliud quam silentium sentiatur, ut sorores quietæ semotæ totaliter corporeis sensibus quæ in præterito tempore divinis audierunt lectionis, ruminent mente, et restringant in corde. Hæc meditans unaquæque suam cellulam adeat, benedictione matris suscepta, et religionis habitum gestans, ut si natura exegerit se in stratu ad quiescendum componat. Si vero dormientem dæmon insequi cœperit quam vigilantem metuerat, si illusiones immiserit, si turpia cogitanti opposuerit, mox ut Dei sponsa persenserit, exurgat, cedatque ignaviæ et sopori velox excubitus. Iude protinus horrendum et tremendum diabolo signum crucis opponat, sponsi dilecti invocet B auxilium, et sponsus zelotypus, qui nimio zelo sponsam custodit, exsurgat protinus in auxilium sponsæ suæ. Scuto circumdabit eam, ne jam timeat a timore nocturno. Et cadent statim a latere ejus mille, et decem millia a dextris ejus: nec appropinquabunt ad eam. Postremo angelis suis mandabit, ut custodiant eam in omnibus viis ejus, ne forte offendat ad lapidem pedem suum.

CAPUT XL.

De charitate servanda erga infirmas sorores.

Balnearum molliem, caro sponsæ Dei non suscipiat. Harum usus castis corporibus non competit. Satis nos ipsi experti quotidie quantus in membris nostris libidinis ignis exurat, sentimus, etiam si C ignis fomenta auferantur pro posse. Nimis est demens et fatuus, qui materiam præparans igni ad incendium, non vult ut ardeat. Ista decent miserimas mulierculas, cum periclitantur naufragio partus. Tamen si extrema necessitas infirmanti consuluerit, servato omni pudicitiaæ honore, cum omni modestia fiat. Aliis in servis Dei talia cogitare sit nefas. Summopere servetur in vobis, ut erga infirmantes sorores, cum omni sollicitudine, omnis exhibeatur cura hospitalitatis, et præbeantur integritæ et totius pietatis obsequia. Si periculum exegerit, medicum sobrium et pudicum, et omni suspitione carentem, protinus consulant: et quæ mandaverit sanitati congrua, omni domus necessitate postposita, benigne fiant. Si vero desunt necessaria: vandantur quæ monasterii sunt, ne temporale aliquod misericordiarum impediatur opera.

Nulla lex escæ, vel potus aut stratus astringat infirmam vel debilem. Tamen sollicitè cavendum est ne ingluvies gulositatis sub infirmitatis velamine, sua commoda quærat, et ne infirmitas sub specie sanctitatis, corpus abstinentiæ conterat ultra viros, ne corpus duplici fractum stimulo, apud justum judicem deficiens, impium criminetur cœ-

nobium et homicidam. Deputentur custodes infirmantibus discretæ et sanctæ sorores, quæ sollicitæ præcaveant pericula, quæ imminere possunt infirmis: ne quid allqualiter contingat adversi. Onera, quæso, non aggravent servitrices. Semper Christum cogitent in infirma sorore latentem: semper se cogitent posse in futurum talibus indigere. Semper lex illa naturæ astricta teneatur sinu mentis, hominem debere aliis id exhibere, quod ab ipsis ipse deposceret. Non iufficiat, quæso, hospitalitatis opera murmur, sed quod fieri decet, cum omni mansuetudine fiat, juxta Apostolum: dicentem: *Hospitalitatem sectantes, invicem in charitate sine murmuratione* (Rom. xii, 13; I Petr. iv, 9).

CAPUT XLI.

De auctoritate episcopi et præpositi, circa observationes ordinis.

Ecce vobis, mea domina Eustochium, et cæteræ dilectissimæ filiaæ Christi, apostolicam vitam rudi et crasso stylo his chartulis scriptam, senex pater et propinquus jam morti, utpote centenarius in ætate, devoto affectu transmisit. Hoc speculum æternum, per hoc ænigmatè in præsentī vita, felicitatis viam unaquæque filiarum, assidua meditatione cernat. Non causet grossities corticis, medullam requirendi contemptum. Non imperitus et rusticanus sermo fastidium generet. Talia decent poeticas fabulas. Non est opus pietatis et totius veritatis legi rhetorum pompis. Hæc omnia juvenum intertunt. Ex hac singulis diebus velut ex delectabili ferulo, singulorum vobis sumite bolum. Hunc non transglutiendo, sed magna morositate masticaudo, hinc inde transferte per ora, ut sentire valeatis dulcedinem. Fateor enim vobis quod ex his quæ scribuntur, si sedula sit meditatio, exsurgent vobis talia, qualia lingua humana non novit, quantum et hoc imperfectum sit opus. Nulla enim tam sancta, tam justa, et diu provisa est constitutio, quæ in futurum plurimos non patiat defectus, quæ aliquando correctione non egeat. Propterea si quid in hac norma apostolicæ vitæ et religionis, dispensatione, correctione, vel immutatione indiget, episcopo vestro, aut præposito vestro presbytero sancto committo, ut secundum plenitudinem Spiritus sancti dispenset, mutet et corrigat. Sic itaque, charissimæ filiaæ, sanctos vivite dies. Sic Christo nuptiali fœdere copulatæ, ut non vœcua lampade paratas vos semper media in nocte cum venerit sponsus vocaturus ad nuptias inveniat, nequaquam vobis per exteriora quærentibus oleum, ne tanquam fatuis ex tarditate, thalami negetur introitus. Senectutem vestri devoti Hieronymi sanctis vestræ juvate orationibus.